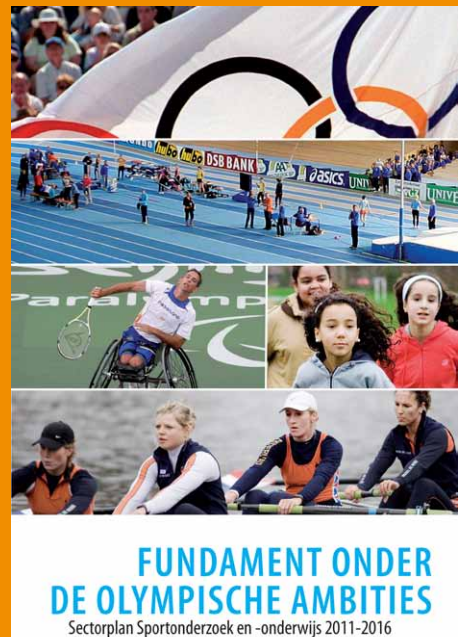

Recente ontwikkelingen in het sport-onderzoek- landschap

Stuurgroep van het Sectorplan
Sport

November 2014

Recente ontwikkelingen in het sport-onderzoek- landschap

Inhoud

1.	Inleiding	3
2.	Wat is er tot nu toe gerealiseerd?	5
1.	Versterking vraagarticulatie - onderzoeksprogrammering (focus)	5
2.	Versterking onderzoekformule (massa)	5
3.	Sterke inzet op samenwerking, bundeling van krachten sportonderzoek en -onderwijs	8
4.	Versterkt inzetten op het verspreiden en toepassen van kennis	11
5.	Inzetten op monitoren van de belangrijkste beleids-, prestatie- en welzijnsgegevens	12
3.	Vervolg?	13
	Bijlagen	
1.	Stakeholderanalyse	16
2.	Scan Topsectoren	42
3.	Businessplan NISSI (los bijgevoegd)	58
4.	Overzicht Nederlands Kennis en Innovatie Systeem Sport en Bewegen (kennisketen in de sport)	59
5.	Kennis- en innovatie agenda Sport	61

Recente ontwikkelingen in het sport-onderzoek-landschap

Eind 2013 kondigde VWS ‘de topsectorenaanpak’ aan voor het kennis en innovatielandschap in de sport. Deze aankondiging kreeg onlangs haar beslag in de brief over het kennis- en innovatiebeleid in de sport, die half oktober 2014 aan de Tweede Kamer werd verzonden en op 27 oktober tijdens het Wetgevingsoverleg Sport op de agenda stond. De brief bevat informatie over het topteam dat een kennis- en innovatieagenda zal samenstellen, onderzoeks- en innovatiegelden die per 2015 beschikbaar komen en het voornemen om per 2016 over één kenniscentrum en –portal voor sport en bewegen te beschikken. Als bijlagen bij de brief zijn toegevoegd een lijst met (definities van) kernindicatoren en het evaluatierapport over sportinnovatie van bureau Technopolis.

<http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/kamerstukken/2014/10/23/kamerbrief-over-kennis-en-innovatieagenda-sport.html>

Dit beleid is mede een gevolg van al eerder ingezette processen in het sportonderzoek en -innovatie landschap.

Doel van onderhavig document: Kennisoverdracht vanuit de Stuurgroep Sectorplan Sport aan het Topteam.

1. Inleiding

In de rapporten van de afgelopen vijfendertig jaar klinkt herhaaldelijk een oproep door tot aanscherping van de focus en coördinatie van het sportonderzoek en om versterking van de kennis infrastructuur¹. Het sportonderzoek heeft zich de afgelopen 30 jaar ook behoorlijk ontwikkeld, mede met dank aan diverse impulsen vanuit VWS (zoals het versterken van onderzoek rond sport, bewegen en gezondheid – programma gesubsidieerd via ZonMw; rond sociaal wetenschappelijk sportonderzoek – programma gesubsidieerd aan het Mulier Instituut; van de sporttechnische innovatie-agenda – subsidie via InnoSportNL). Sportbeleid, sportonderzoek en informatietechnologie zijn permanent in beweging. Het zoeken naar een passende kennisinfrastructuur voor het sportbeleid is daarmee een kwestie van lange adem en een continu proces.

Een recent richtinggevend rapport voor het landelijk sportonderzoek is het rapport *“Fundament onder de Olympische Ambities, Sectorplan Sportonderzoek en – Onderwijs 2011-2016”*² (kortweg genoemd Sectorplan Sport).

1 Breedveld, K., Molleman, G., Smits, F. & Reijgersberg, N. (2010). Kennisagenda Sport 2011-2016. 's Hertogenbosch / Den Haag: Mulier Instituut.

2 Veldhoven, N. van & Vucht Tijssen, van L. (red). (2011). Fundament onder de olympische ambities, Sectorplan Sportonderzoek en –onderwijs 2011-2016. Deventer: ...daM uitgeverij.

Sectorplan Sport

Op uitnodiging van het ministerie van OCW en in samenwerking met het ministerie van VWS nam NOC*NSF in 2010 de regie op zich om de totstandkoming van een sectorplan Sportonderwijs en - Onderzoek voor het Hoger Onderwijs te realiseren. Een strategisch programma, een door de sector (hoger onderwijs) zelf aangegeven noodzakelijk geachte ontwikkeling om het sportonderzoek en - onderwijs naar een hoger plan te brengen. Het geeft in die zin, een gedroomde situatie aan over wat er over 5 jaar zou moeten zijn. Zie voor gehele rapport sectorplan sport: <http://www.nocnsf.nl/cms/showpage.aspx?id=5058>

De rijksoverheid gaf in de nota 'Uitblinken op alle niveaus' haar visie op het Olympisch Plan (2009), vertaald naar 5 thema's. Het Sectorplan Sport volgt de **vijf thema's van het overheidsbeleid**: Talentvol Nederland – Meedoen in Nederland – Vitaal Nederland – Nederland in Beeld – Nederland op de Kaart, aangevuld met een **zesde thema** Ondersteuning studie Topsporters³.

Waar staan we nu?

Waar willen we naar toe?

Belangrijkste **uitkomsten** uit het Sectorplan Sport:

1. *Versterking van de vraagarticulatie (focus)*: gezamenlijke onderzoeksprogrammering / kennisagenda
2. *Versterking onderzoek volume (massa)*: er is behoefte aan meer verdiepend en toegepast onderzoek, met een extra impuls via de tweede geldstroom (NWO en ZonMw)
3. *Sterk inzetten op samenwerking sportonderzoek en-onderwijs*, bundeling van krachten en vergroten van het maatschappelijk effect door verbetering kennisinfrastructuur tussen WO, HBO en sportpraktijk met daarbij (een wens tot (uitbouw van) een nationaal instituut voor sportonderzoek en -innovatie (*regie*))
4. *Versterkt inzetten op het toepassen van kennis*: Instrumenten voor verspreiden en implementatie van gegevens / kennis (bijvoorbeeld kennisportal); onderwijsmodulen (doorontwikkeling en afstemming bachelor en master opleidingen (HBO en WO) en inrichten van een gezamenlijke landelijke graduate school). De implementatie van kennis moet voldoende aandacht krijgen naast kennisontwikkeling.

3 Op dit zesde thema wordt in deze notitie niet verder ingegaan.

5. *Inzetten op monitoren* van de belangrijkste beleids-, prestatie- en welzijnsgegevens, waarbij deze ook goed op elkaar zijn afgestemd en op een goede wijze worden ontsloten.

Bij de totstandkoming van dit sectorplan hebben vele partijen uit hogescholen, universiteiten, para-universitaire instellingen, kennisinstituten, ministeries, sportbonden, sportservice organisaties en CTO's bijgedragen. Het is daarmee een gezamenlijk gedragen plan door en voor de sector. Gezamenlijk wil men ervoor zorgen dat goede mensen worden opgeleid, sportonderzoek versterkt wordt en kennis goed verspreid wordt.

Governance uitvoer Sectorplan Sport

Voorgesteld werd om een programmabestuur in te richten, bestaande uit een Stuurgroep en een Inhoudelijke Coördinatiegroep, met als taak om de realisatie van het Sectorplan Sport te bevorderen. Het secretariaat werd gevoerd door NOC*NSF.

*De Stuurgroep*⁴ heeft als taak de voortgang van het implementatieproces te coördineren en te bewaken; het plan uit te dragen en onder de aandacht te brengen van relevante bestuurders en gremia; tussentijdse evaluaties en bijstellingen te initiëren en de relaties met de funderende ministeries te onderhouden. Zij bestaat uit bestuurlijke vertegenwoordiging vanuit HBO, WO, Sportbonden en NOC*NSF. Onafhankelijk voorzitter is Margo Vliegthart.

De inhoudelijke coördinatiegroep heeft als taak de doelen van het strategisch plan verder per thema te concretiseren; ervoor te zorgen dat er plannen van aanpak komen voor de uitvoering en de evaluatie van het programma; per thema de werkgroepen en de uitvoering voor te gaan; sterke verbindingen te leggen en onderhouden met de sector sportonderzoek en – onderwijs en geregeld overleg te voeren over de voortgang van het programma met de stuurgroep. Zij bestaat uit WO-HBO-duo's als voorzitters van de thematische werkgroepen. Algemeen voorzitter is prof.dr. Maarten van Bottenburg.

Financiën

In het sectorplan Sport was tevens een begroting aangegeven. De indicatieve begroting geeft een bedrag van € 55 miljoen per jaar weer. Financiering voor dit plan moet uit verschillende geledingen komen: (rijks)overheid, bedrijfsleven, hoger onderwijs en sport.

2. Wat is er tot nu toe gerealiseerd?

In navolging op de belangrijkste uitkomsten uit het Sectorplan Sport is het volgende tot stand gekomen op het terrein van:

- 1. Versterking vraagarticulatie – onderzoeksprogrammering (focus) en**
- 2. Versterking onderzoekvolume (massa)**

⁴ Vanuit de ministeries VWS en OCW is in 2011 een subsidie verkregen voor het functioneren van de ingestelde stuurgroep (juli 2011 – dec 2014) en het uitvoeren van een stakeholdersanalyse (zie onder punt 3).

Thema's sectorplan: Presteren, Vitaal en Meedoen

Een eerste slag voor onderzoeksprogrammering is per thema neergelegd in het Sectorplan Sport. Via de Call van het NWO Onderzoeksprogramma Sport is een verdere programmering / kennisagenda verwerkt in de *calls* voor Presteren – Vitaal – Meedoen, waarbij de sportpraktijk nauw werd betrokken.

Realisatie NWO onderzoeksprogramma Sport 2013-2016

Het onderzoeksprogramma Sport is het eerste onderzoeksprogramma dat zich specifiek richt op het sportonderzoek in de volle breedte van de disciplinaire NWO-gebieden. Het programma is ontstaan in opdracht van VWS en NOC*NSF, in samenwerking met NWO/G, STW en ZonMw. Stichting Innovatie Alliantie (SIA) is medefinancier. Het onderzoeksprogramma Sport omvat een breed spectrum van onderwerpen en is onderverdeeld in drie pijlers: Presteren (gericht op topsport, uitvoering via STW), Meedoen (sportparticipatie en betekenis voor de maatschappij, uitvoering via NWO/G), en Vitaal (gezondheid, uitvoering via ZonMw). Procedures en randvoorwaarden zijn volgens NWO richtlijnen. Specifieke aandacht is gevraagd voor de implementatie van de op te leveren onderzoeksresultaten.

Beschikbaar budget € 9.750.000, voor 4 jaar:

Ingediende project ideeën 147, subsidie aanvragen 61, gehonoreerd 24

Zie <http://www.zonmw.nl/nl/programmas/programma-detail/sport/algemeen/>

Zie <http://www.sportonderzoek.com>

Het Onderzoeksprogramma Sport van NWO kent tevens een *stuurgroep*. Voorzitters Cathy van Beek (Radboud Universiteit) en Bas van de Goor (Bas van de Goor Foundation). Het secretariaat van de 3 pijlers wordt gevoerd door NWO-Geesteswetenschappen, ZonMw en STW – zij bewaken de voortgang van de projecten.

In opdracht van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) heeft het Nationaal Regieorgaan Onderwijsonderzoek (NRO) een call for proposals opengesteld (november 2014) over 'Bewegen en leerprestaties'. Het ministerie van OCW wil graag antwoord op de vraag of er een causale relatie is tussen bewegen op school en leerprestaties.

Beschikbaar budget € 425.000. Hiervan kan maximaal 1 project gehonoreerd worden, voor onderzoek 1 maart 2015 – november 2015.

Zie <http://www.nro.nl/aanvragen-voor-bewegen-en-leerprestaties/>

Amsterdam Collaboration on Health & Safety in Sports, VU University and Academic Medical Centre, Netherlands is als één van de 9 centra erkend als IOC Research Centres for Prevention of Injury and Protection of Athlete Health (November 2014 - Over the next four years, these centres will be tasked with researching, developing and implementing effective preventive and treatment methods for sports-related injuries and illnesses. They will receive financial support from the IOC and join an international network of expert scientists and clinicians in sports-injury and disease-prevention research). Zie <http://www.olympic.org/news/nine-centres-worldwide-recognised-as-ioc-research-centres-for-prevention-of-injury-and-protection-of-athlete-health/241459>

Thema's sectorplan: Kaart en Beeld

De werkgroep Kaart van Nederland heeft gewerkt aan een eerste programmering/ onderzoeksagenda rondom ruimtelijke ordeningsvraagstukken (trekker Hugo van der Poel – Mulier Instituut).

In 2012 heeft tevens een intensieve verkenning plaatsgevonden op het thema Nederland in Beeld. Deze is tot stand gekomen vanuit een initiatief van vier hogescholen (trekker Mark van den Heuvel – Fontys hogeschool).

In opdracht van VWS is er gewerkt aan een Sport Satelliet Rekening "Sport in beeld. De bijdrage van sport aan de Nederlandse economie in 2006, 2008 en 2010" door CBS en HAN. Zie <http://www.cbs.nl/nl-NL/menu/themas/vrije-tijd-cultuur/publicaties/publicaties/archief/2013/default.htm>

Er is een verkenning uitgevoerd naar een uitbreiding van het NWO onderzoeksprogramma Sport met de thema's 'kaart' en 'beeld' met als werktitel '*Sport: ruimte en economie*'. Dit programma is een initiatief van NWO Maatschappij en Gedragwetenschappen (NWO/MagW), het ministerie van VWS, NOC*NSF en SIA. Nagegaan werd of de benodigde financiering voor een dergelijk onderzoeksprogramma kon worden gerealiseerd (nog zonder resultaat). Voor het ontwikkelen van de call is een aantal experts benaderd geweest en is een eerste notitie opgesteld. Dit proces werd getrokken door VWS i.s.m. NWO/MagW en SIA. Dit traject wacht op een nieuwe kans voor vervolg.

In opdracht van VWS heeft het Mulier Instituut (2014) een voorstudie verricht naar de financiële aspecten van sport. De voorstudie had ten doel om inzicht te geven in het huidige kennisniveau om vervolgens, in afstemming met beleidspartners en onderzoekers, de kennislacunes te identificeren en de belangrijkste beleids- en onderzoeksvragen over de financiële aspecten van sport te benoemen en uit te werken. Voor rapport zie http://www.mulierinstituut.nl/publicaties/publicatie-detail.html?publication_id=18703

InnoSportNL: thema innovatie

InnoSportNL heeft in 2009/2010 in samenspraak met diverse partijen een eerste Nationale Sport Innovatie Agenda opgesteld, met name gericht op topsport/presteren. Zij heeft daarbij een aantal wetenschappelijke thema's geïdentificeerd dat van belang werd geacht om een internationale toppositie te bereiken, waaronder slaap, adaptatie en herstel, motorisch leren en functioneren, individuele optimalisatie, aero- en hydrodynamica en geavanceerde data-analyse-technieken. Verdere coördinatie van deze agenda wordt mede getrokken door de prestatie manager wetenschappelijke ondersteuning topsport van NOC*NSF en is onderdeel van de totale onderzoeksagenda van NOC*NSF (zie hieronder).

De stichting InnoSportNL werd in 2006 opgericht door NOC*NSF en TNO met als doel om sportinnovatie vanuit een centraal punt in Nederland te stimuleren en wetenschappelijke kennis dicht bij de praktijk te brengen en te ontwikkelen. De achterliggende visie is dat (meer) samenwerking tussen vertegenwoordigers uit de sport, het bedrijfsleven en de wetenschap leidt tot nieuwe innovatieve methoden, producten en diensten die waarde

creëren voor alle drie de partijen. In december 2006 heeft het ministerie van EZ (via VWS) een FES-subsidie toegekend aan InnoSportNL (€ 15 miljoen, periode 2006- 2010 – verlengd tot eind 2015). InnoSportNL is een projectorganisatie met een makel- en schakelfunctie voor het initiëren, faciliteren en realiseren van sportinnovatie-projecten. Zij verdelen ook de financiële middelen.

Met het oog op het aflopen van de subsidietermijn hebben de ministeries van VWS en EZ onderzoeksbureau Technopolis in 2013 de opdracht gegeven tot een evaluatie van sportinnovatie in de periode van InnoSportNL. Het rapport geeft een beschrijving van het behaalde rendement van InnoSportNL en aanbevelingen voor een optimale rolvulling bij een eventuele overgang naar NISSI (dit rapport is een bijlage bij de brief van minister Schippers van 23 okt j.l). <http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/rapporten/2014/10/23/evaluatie-sportinnovatie-in-nederland.html>

Eén van de aanbevelingen was om aansluiting te vinden bij overig instrumentarium. VWS heeft InnoSportNL in juli j.l. laten weten dat vanaf 2015 er een uitbreiding komt op innovatie/technologie op het huidige Onderzoeksprogramma Sport 2013-2016. Daarmee komt een eind aan de projectsubsidie aan InnoSportNL.

Onderzoeksagenda NOC*NSF

Als belangrijke stakeholder van de sportpraktijk is het zaak dat ook NOC*NSF(en sportbonden) haar eigen onderzoeksvragen goed kent en articuleert (inhoudelijke programmering). NOC*NSF heeft een eigen onderzoeksagenda, gecoördineerd door de programmamanager Onderzoek van NOC*NSF en mede vormgegeven door het intern platform onderzoek van NOC*NSF. De onderzoeksvragen sluiten aan bij de kerntaken van NOC*NSF op het gebied van topsport, sportparticipatie, marketing, public affairs en organisatieontwikkeling. Deze agenda wordt jaarlijks geüpdatet. (NOC*NSF doet zelf geen onderzoek). Deze onderzoeksagenda heeft tevens gediend/dient als input voor de NWO Onderzoeksprogrammering.

Zie ook <http://www.nocnsf.nl/onderzoek-en-innovatie>

Er is een onderzoek uitgevoerd naar subsidiemogelijkheden voor sport onderzoek 'Subsidiewijzer - Adviesrapport subsidieonderzoek: Financiering van onderzoek in de sport'. Zie <http://www.nocnsf.nl/cms/showpage.aspx?id=4184>

3. Sterke inzet op samenwerking, bundeling van krachten sportonderzoek en -onderwijs

Stakeholderanalyse

Door BMC en Birch Consultants is, in de periode september 2011 – januari 2012, een stakeholdersanalyse uitgevoerd. Deze analyse diende antwoord te geven op de vraag welke partners vanuit 1e, 2e en 3e geldstroom bereid zijn te investeren in het sectorplan op de verschillende thema's. Er is bereidheid tot medewerking, het is daarbij belangrijk dat de onderzoeksagenda's/-programma's publiek-privaat worden vormgegeven. **Zie bijlage 1.**

Om verdere medewerking (en financiering) 'te lobbyen' richting het bedrijfsleven is een brochure opgesteld "Winst met sportonderzoek en -onderwijs!, Economische en maatschappelijke kansen voor partners in sportonderzoek, -innovatie en -onderwijs" Zie <http://www.nocnsf.nl/onderzoek-en-innovatie/programma-onderzoek/winst-met-sportonderzoek-en-onderwijs-kansen-voor-het-bedrijfsleven-en-maatschappelijke-partners>

Scan Topsectoren

TNO heeft een scan uitgevoerd om verbindingen inzichtelijk te maken tussen Sectorplan Sport en de negen Topsectoren (2012). De meeste raakvlakken zijn er met 4 Topsectoren te weten: Agro&food, HTSM, LS&H en Creative Industrie. Zie **bijlage 2**.

NISSI

Er is de afgelopen jaren hard gewerkt aan, en fors geïnvesteerd in, het realiseren van een landelijke samenwerking. In het sectorplan ging men uit van het NeSSI (Netherlands Sport Science Institute), een landelijk samenwerkingsverband tussen kennisinstellingen in het hoger onderwijs met sportonderzoek en -onderwijs naar de thema's 'Presteren' en 'Vitaal' met de Vrije Universiteit te Amsterdam en de Rijksuniversiteit Groningen als trekkers, gesteund door NOC*NSF. Dit initiatief is op verzoek van VWS en NOC*NSF verbreed met het thema innovatie door inpassing van (de kern van) InnoSportNL, hetgeen uitmondde in het NISSI (Netherlands Institute for Sport Science and Innovation). Tevens werd daarbij gewerkt aan het inpassen van het thema 'Meedoen' (trekker Universiteit Utrecht), in deze netwerkorganisatie. George de Jong van InnoSportNL was kwartiermaker voor het NISSI. Vele gesprekken zijn gevoerd en er is een businessplan NISSI opgeleverd begin 2013 (zie **bijlage 3**). In de loop van 2013 kreeg de discussie omtrent NISSI een meer instrumenteel karakter (wie wat waar) waardoor het initiatief verloor aan momentum en draagvlak. De inhoudelijke missie en visie van het NISSI verdween weliswaar naar de achtergrond, maar heeft als zodanig nimmer ter discussie gestaan.

Eind 2013 heeft VWS besloten om NISSI niet te gaan financieren en kondigde VWS tevens de '**topsectorenaanpak**' aan door het aanstellen van een **topteam**. Deze aankondiging kreeg onlangs haar beslag in de brief aan de kamer van minister Schippers over het kennis- en innovatiebeleid in de sport.

Regionale samenwerkingsinitiatieven

In de loop der tijd waren er al diverse samenwerkingen tot stand gebracht, of zijn in "het vacuüm van NISSI" nieuwe samenwerkingsinitiatieven geboren. Resultaten van meer lokale samenwerkingsverbanden op het terrein van sportonderzoek en -innovatie zijn de volgende:

- Sport Science Institute Groningen (RUG, UMCG, Hanze hogeschool) - <http://www.sportsciencegroningen.nl/>
- Amsterdam Institute of Sport Science, international centre of expertise in sport, movement and health (HvA, VUmc, AMc, VU, UVA) – <http://www.aiss.nl>

- Sportklinisch expertise centrum (Zuid Nederland – o.a Maastricht UMC+, Maxima medisch centrum) - <http://www.sport-gezondheid.nl/>
- Eat2Move: Gelders innovatief topcentrum voeding en beweging - <http://www.wageningenur.nl/nl/nieuws/Eat2Move-Gelders-innovatief-topcentrum-voeding-en-beweging-van-start.htm>
- Seneca, expertisecentrum voor sport, arbeid en gezondheid (HAN) – <http://www.HAN-SENECA.nl>
- HAN Centre of Expertise Sport en Beweegtalent - <http://www.han.nl/start/corporate/centres-of-expertise/sportenbeweegtalent/>
<http://www.goudenkansen.eu/>
- Sport & Society, focus gebied Universiteit Utrecht - <http://www.uusportandsociety.nl/>
- Sport & Society, kennis- en innovatienetwerk (landelijk netwerk van onderzoekers aan verschillende universiteiten en hogescholen, met de UU, UMCU en HU als kernorganisaties) - www.sportandsociety.nl
- Sports and Technology, netwerk voor sportinnovatie (Zuidoost Nederland/ Eindhoven) <http://www.sportsandtechnology.com>
- Sport Engineering Institute (TU Delft) - <http://tudelft.nl/en/study/master-of-science/master-programmes/mechanical-engineering/tracks-overview/biomechanical-design/msc-programme/specialisations/sport-engineering/>
- Celtor (Centre for Leisure and Tourism Research): samenwerking tussen NHTV, UvT en universiteit Wageningen op het gebied van vrije tijd – toerisme en sportonderzoek. Zie ook <http://www.celtor.eu>

Bovengenoemde (ontluikende) initiatieven zijn deels (o.a. Amsterdam, Delft, Groningen, Nijmegen), opgenomen in de instellingsplannen en profileringsagenda's van de betrokken instellingen, waardoor *eerste geldstroom financiering* structureel beschikbaar is voor sportonderzoek en -innovatie. Hiermee zijn deze initiatieven ook goed gepositioneerd om zich verder te ontwikkelen.

Onderwijs

Het CROHO-label van de research master van de Faculteit der Bewegingswetenschappen van de VU is gewijzigd van “Fundamental and Clinical Human Movement Sciences” in “Human Movement Sciences: Sport, Exercise & Health”. De research master voorziet in een traject tot sportwetenschappelijk onderzoeker.

RUG en Hanzehogeschool zijn samen gestart met een Sports Sciences Minor en een master of Sport Science.

Hogeschool Windesheim werkt aan de ontwikkeling van de master 'Physical Education and Sportpedagogy'

HBO-instituten Sport en Bewegen (HSO) ontwikkelen samen een master healthy lifestyle en een landelijke minor 2028. Er komen zes steunpunten als brug naar andere HBO-instituten.

Nieuwe lectoraten op de thema's healthy lifescience (Hanzehogeschool), bewegingsonderwijs en jeugdsport (Hanzehogeschool) en Sportpedagogiek (hogeschool Windesheim).

Voor een overzicht van alle onderzoeksorganisatie en onderwijs opleidingen, hoogleraren en lectoren in de sport zie <http://www.nocnsf.nl/onderzoek>

4. Versterkt inzetten op het verspreiden en toepassen van kennis

Sport breed

Voor professionals in de zorg bestond al jaren de Zorgatlas, een nationale atlas met meer dan 1.000 kaarten over gezondheid en zorg in Nederland, onderdeel van het RIVM. In 2011 is het thema Sporten en bewegen toegevoegd aan de Zorgatlas. Het thema Sporten en Bewegen bestaat uit vijf onderwerpen: Sport- en beweegdeelname; Sport- en beweegaanbod; Gehandicaptensport; Sportzorg; Topsport en Beleid. Zie <http://www.zorgatlas.nl/thema-s/sporten-en-bewegen/> en <http://www.sportopdekaart.nl> (zie ook punt 5 hieronder)

Vanuit topsport – embedded scientists

Embedded scientists zijn wetenschappelijk geschoolde professionals met een praktische inslag die deel uitmaken van de vaste staf rondom de topsport coach (topsportprogramma's sportbonden). Via embedded scientists worden onderzoekers aan universiteit en HBO gevoed met relevante vragen uit de praktijk. Anderzijds zijn dit de aangewezen personen die als eersten de wetenschappelijke literatuur en het kennisnetwerk induiken om op basis van dergelijke vragen op zoek te gaan naar (praktische) antwoorden.

Zie ook <http://www.nocnsf.nl/wot/embedded-scientists>

Vanuit topsport – topsport topics

Topsport Topics is het wetenschappelijk informatiecentrum ter bevordering van Topsportprestaties, geïnitieerd door de Faculteit der Bewegingswetenschappen aan de Vrije Universiteit Amsterdam, het Centrum voor Bewegingswetenschappen van het UMCG te Groningen, InnoSportNL en NOC*NSF. Topsport Topics formuleert antwoorden op vragen van topsportcoaches en produceert publicaties op eigen initiatief. Alle publicaties zijn gebaseerd op bestaande wetenschappelijke inzichten.

Zie ook <http://www.nocnsf.nl/wot/topsporttopics>

De helpdesk Topsport Topics is op het Nationaal Coach Platform van 2 november 2011 live gegaan en te bereiken via <http://www.topsporttopics.nl/>.

Topsport fieldlabs – InnoSport Labs

Een fieldlab is geen “klassiek” laboratorium. Idealiter is het fieldlab het sportveld zelf, maar dan voorzien van relevante test- en meetopstellingen. Fieldlabs ondersteunen topsportprogramma’s en innovatie en stimuleren bedrijvigheid.

Zie ook <http://www.nocnsf.nl/wot/topsportfieldlabs>

De meeste fieldlabs in de topsport zijn zogenoemde InnoSportLabs – zie <http://www.innosport.nl/innosportlabs>

5. Inzetten op monitoren van de belangrijkste beleids-, prestatie- en welzijnsgegevens

Het ministerie van VWS heeft zich gebogen over het onderwerp sport beleidsmonitoring. SCP is in 2011 gevraagd om in samenwerking met andere kennisinstituten te adviseren hoe de monitoring kan worden verbeterd. Advies van SCP via uitgave boek “*Versterking data-infrastructuur Sport*”. VWS heeft opvolgend op dit advies diverse bestuurlijke en inhoudelijke overleggen geïnitieerd, om te komen tot een gedragen set van te verzamelen (kern)indicatoren en het ontwikkelen van beleidsatlassen ten behoeve van sport (gerichte data ontsluiting via digitale systemen – zie ook Zorgatlas).

http://www.scp.nl/Publicaties/Alle_publicaties/Publicaties_2012/Versterking_data_infrastructuur_sport

In 2014 heeft RIVM in afstemming met SCP en andere experts verkend of het haalbaar is om Sport *Toekomst Verkenningen* (STV) op te stellen. Deze verkenningen komen tegemoet aan de wens van VWS/directie Sport om –in ieder geval op de kernindicatoren- niet alleen trends te analyseren uit het verleden (zoals dat gebeurt in de Rapportage Sport van het SCP en het Trendrapport sport en bewegen van TNO), maar deze ook door te vertalen naar de toekomst. Conclusie is dat er voldoende mogelijkheden zijn om een STV te maken. Op basis van een tevoren goedgekeurd plan van aanpak (eind 2014) geeft VWS aan RIVM en SCP opdracht om in 2015 de Sport Toekomst Verkenningen uit te voeren. Dit levert eind 2015 een digitaal eindproduct op dat ontsloten wordt via de website van RIVM en het kenniscentrum/portal sport i.o.

Binnen NOC*NSF (in samenwerking met sportbonden) is versterkt ingezet op diverse monitoren en sportdeelname index. Zie <http://www.nocnsf.nl/monitoren>. Er wordt ingezet op de ontwikkeling van markt intelligence, sport intelligence en doorontwikkeling van het Kennis Informatie Systeem Sport (KISS). Daar waar mogelijk wordt samenwerking gezocht met diverse onderzoeksorganisaties. NOC*NSF is daarbij waar nodig ook in gesprek met RIVM en SCP.

3. Vervolg?

Het is zaak samen helderheid te verkrijgen over wie welke rol inneemt in welk deel van de kennisketen. Zie **bijlage 4** – overzicht *Nederlands Kennis en Innovatie Systeem Sport en Bewegen (kennisketen in de sport)*.

- Zoals uit het overzicht blijkt zijn op dit moment diverse taken uitgezet en ingevuld. In gang gezette zaken dienen voortgang te vinden of nog te worden uitgebreid
- Het ontbreekt op dit moment met name aan landelijke coördinatie en systematische afspraken over wie – wat – waar – hoe

In de beleidsbrief van minister Schippers wordt een voorzet gegeven om tot de gewenste rolverdeling te komen. De rol van de Stuurgroep Sectorplan Sport komt daarmee te vervallen en wordt overgedragen aan het Topteam sport.

Graag dragen wij vanuit de stuurgroep Sectorplan Sport onze kennis over aan het topteam, via onderhavig document en op een formeel moment.

Advies / vragen aan Topteam:

I. Kennis- en innovatieagenda Sport 2015-2020 (focus en massa)

In de brief van minister Schippers wordt aangegeven dat het *Topteam* de Kennis- en innovatieagenda 2015-2020 opstelt voor het hele terrein van topsport en sportparticipatie.

Vanuit het sectorplan sport is destijds een eerste aanzet gegeven tot een dergelijke agenda. Daarbij is gekozen voor een bottom-up benadering waarbij vele partijen uit de sportpraktijk en wetenschap hebben meegedacht. Het resultaat was een sectorplan dat ervaren werd als “ons plan”, waarbij veel commitment en enthousiasme ontstond om daadwerkelijk aan de slag te gaan. Het Sectorplan Sport is slechts voor een beperkt deel uitgevoerd, een groot aantal aspecten en aanbevelingen is nog steeds actueel en de rapportages van de inhoudelijke werkgroepen bieden een goed aanknopingspunt voor het verder ontwikkelen van de onderzoeksagenda voor de komende jaren.

Wij adviseren het Topteam dan ook, niet alleen top-down de agenda op te stellen. Als stuurgroep onderschrijven wij van harte het betrekken van het bedrijfsleven en maatschappelijke partners bij de programmering van het sportonderzoek. De kennis- en innovatie agenda krijgt daarmee een extra impuls, zowel qua inhoud als qua volume. Zowel de stakeholderanalyse als de scan naar topsectoren laten kansen en mogelijkheden zien.

De thema's van het sectorplan (ook gehanteerd in de indeling van de kernindicatoren) kunnen mede richting geven aan de indeling van deze kennis- en innovatieagenda. Een eerste inhoudelijke aanzet wordt gegeven in **bijlage 5**. De inhoudelijke trekkers van deze thema's zijn gaarne bereid om samen te werken / input te geven op deze programmering.

Presteren/Talentvol Nederland:	Prof. dr. Peter Beek (VU) Dr. Cees Vervoorn (HvA)
Gezondheid/Vitaal Nederland:	Prof. dr. Ron Diercks (RUG) Drs. Joan Janssens (Hanze HS)
Sportparticipatie/Meedoen in Nederland:	Prof. dr. Maarten van Bottenburg (UU) Prof. dr. Koen Breedveld (Radboud) Drs. Ronald Klomp (Fontys/Sporthogeschool)
Ruimte/Kaart van Nederland:	Prof. dr. Hans Mommaas (UvT) Dr. Hugo van der Poel (Mulier Instituut)
Economie/Beeld van Nederland:	Dr. Mark van den Heuvel (Fontys/Speco) Prof. dr. Ruud Koning (RUG)
Innovatie:	Ir. Marc van der Zanden (InnoSportNL) Dr. Nico Delleman (InnoSportNL) Kamiel Maase (NOC*NSF)

Vragen die wij willen meegeven aan het Topteam:

- Wie gaat de regie voeren op de kennis- en innovatieagenda tot 2020? Hoe wordt de governance ingericht?
- Wie voert de lobby voor het verkrijgen van financiering voor de uitvoer van de kennis- en innovatie agenda?

II. Samenwerken, bundeling van krachten van onderzoeks- en onderwijsinstellingen

Onderzoek wordt gedaan door de toeleveranciers van kennis zijnde de universiteiten, hogescholen, RIVM, SCP, CBS, TNO, Mulier Instituut en andere onderzoeksbureaus in de sport. Er zijn vele lokale samenwerkingsverbanden ontstaan. Zij verwerven via projectaanvragen binnen de calls (NWO, SIA RAAK e.d.) subsidie voor onderzoek (2de geldstroom) of via rechtstreekse opdrachten uit het veld of via EU project aanvragen (3de geldstroom). Binnen universiteiten/hogescholen is, zoals reeds eerder aangegeven, ook sprake van inzet van middelen uit de eerste geldstroom onderzoek.

Die samenwerking is niet alleen van belang in het kader van programmering en projectaanvragen, maar ook voor herkenbaarheid van het kennislandschap in de sport, om kennis over (subsidie)procedures zeker wat betreft Europa etc. te bundelen, om toegang voor (marktpartijen) helder te organiseren en om de toepassing en verspreiding van kennis te bevorderen, waarbij een duidelijke relatie met het kenniscentrum Sport en Bewegen vereist is.

Vragen die wij mee willen geven aan het Topteam:

- Op welke wijze wordt samenwerking en verbinding tussen de onderzoeksinstellingen bewerkstelligd en geborgd, ook op het terrein van onderwijs?
- Hoe worden regionale initiatieven verbonden zodat het totale kennislandschap in Nederland goed in beeld blijft/komt en landelijke afstemming tot stand wordt gebracht?

III. Verspreiden en toepassen van kennis

Minister Schippers geeft in haar brief aan, zorgvuldig om te gaan met de opbrengsten van InnoSportNL. Het kennisloket Topsport Topics is ondergebracht bij Nederlands Instituut voor Sport en Bewegen (NISB) en over de voortzetting van de InnoSportLabs wordt gesproken met NOC*NSF.

Minister Schippers heeft, naast het instellen van het topteam sport, het NISB en de Stichting Onbeperkt Sportief (SOS) verzocht voor 1 december 2014 met een plan te komen om de beide organisaties om te vormen tot één kenniscentrum voor sport en bewegen. Dit nieuwe centrum wordt geacht voor alle doelgroepen toegankelijke kennis over sport en bewegen aan te leveren. Het kenniscentrum zal een centrale rol krijgen als kennisplatform en zal een digitaal sportkennisportal gaan hosten en beheren. Dit centrum doet zelf dus géén onderzoek.

Het huidige Nederlands Instituut voor Sport en Bewegen (NISB) en de Stichting Onbeperkt Sportief krijgen door samengaan een nieuwe rol en nieuwe functie, waarop ze tot nu toe niet volledig zijn ingericht. In de rol van kenniscentrum is het cruciaal dat ook de medewerkers binnen dit centrum berekend zijn op hun taak en daarvoor een goede (wetenschappelijke) achtergrond/opleiding meebrengen en dat zij nauw contact en voeling hebben met zowel de wensen in de sportpraktijk als de uitdagingen (c.q. kansen) die vanuit de wetenschap worden gezien. Veel onderzoeksinstellingen doen zelf aan verspreiden van kennis/valorisatie. Het nieuwe kenniscentrum zal meerwaarde moeten tonen t.a.v. de activiteiten die reeds vanuit de onderzoeksinstellingen worden ondernomen.

Vraag die wij mee willen geven aan het Topteam:

- Aan welke kwaliteitseisen wil het Topteam dat het Kenniscentrum Sport voldoet?

IV. Monitoren en data-infrastructuur

De cijfers rond de 20 kernindicatoren sport worden gepubliceerd in de Rapportage Sport 2015 van SCP. In de brief van minister Schippers wordt aangegeven dat RIVM vanaf 2015 de coördinerende taak krijgt voor de sportmonitoring, de digitale ontsluiting daarvan en open acces tot data vanwege overheidsvraagstukken.

De sportpraktijk (NOC*NSF en sportbonden) kennen ook hun eigen verantwoordelijkheid voor het verzamelen van feiten en cijfers ten behoeve van het sportbeleid en het volgen van de sportagenda. Dit proces is de verantwoordelijkheid van NOC*NSF.

Vraag die wij mee willen geven aan het Topteam:

- Hoe komt men tot (uniforme) protocollering van procedures voor dataverzameling, -opslag en -gebruik?

Bijlage

1. Stakeholderanalyse

Stakeholdersanalyse sectorplan

Olympisch fundament: maatschappelijk rendement

- Wat is er gedaan
- Bevindingen
- Aanbevelingen

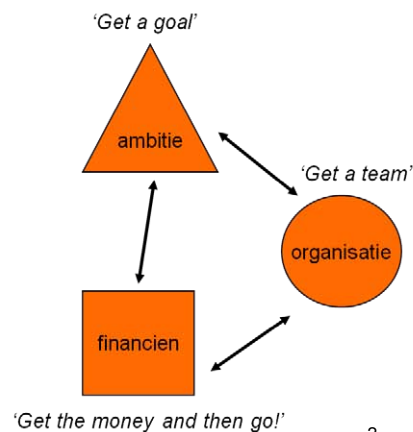
Inhoudsopgave

Managementsamenvatting

1. Opdracht en aanpak
2. Analyses, conclusies en aanbevelingen op basis van het Strategie Financieringsmodel: *'Get a goal, get a team, get the money'*

Getoetst aan de hand van:
Sectorplan (de basis)
Bevindingen
Wat is er nodig/aanbevelingen

3. Aanbevelingen

Managementsamenvatting

Rapportage Stakeholdersanalyse

3

Managementsamenvatting

Voor het eerst een sectorplan

In de zomer van 2010 is het sectorplan Sportonderzoek en Onderwijs 'Fundament onder de Olympische Ambities' opgesteld. Dit is gedaan op uitnodiging van het Ministerie van OCW in samenwerking met het Ministerie van VWS door sportwetenschappers, vertegenwoordigers van het hoger onderwijs (hbo en wo) en sportbonden. Gecoördineerd door NOC*NSF is een tot dan toe versnipperd wetenschappelijk veld verenigd binnen één samenhangend kader.

Fundament onder Olympische Ambities. Vijf thema's voor een meerjarig en samenhangend wetenschappelijk programma gericht op de Olympische ambitie 2028

- 1. Talentvol Nederland/Presteren**
Kennis en onderzoek dat bijdraagt aan talentontwikkeling en de prestatie van topsporters.
- 2. Vitaal Nederland/Sport, Bewegen en Gezondheid**
Onderzoek naar de bijdrage van sport en bewegen aan de gezondheid van mensen.
- 3. Meedoen in Nederland/Sportparticipatie en maatschappelijke effecten**
Onderzoek naar het sociale aspect van (breedte)sport zoals de bijdrage aan sociale cohesie
- 4. Kaart van Nederland/Gebiedsinrichting en Bereikbaarheid**
Technisch, planologisch en economisch onderzoek naar de ruimtelijke inpassing van de Olympische Spelen in Nederland
- 5. Nederland in Beeld/Economie, Evenementen en Hospitality**
Economisch onderzoek op het gebied van toerisme, evenementen en hospitality en de relatie met sport

4

Managementsamenvatting

Op zoek naar steun

Met deze stakeholdersanalyse wil de stuurgroep van het sectorplan:

- 1) partijen identificeren die een bijdrage willen leveren en
- 2) inzicht krijgen in daarbij horende voorwaarden

Een positieve ontvangst

De ambitie om sportonderzoek meerjarig en strategisch te richten wordt verwelkomd door partijen uit de eerste, tweede en derde geldstroom. Er is veel enthousiasme over het sectorplan, de stakeholdersanalyse heeft ook tot meer bekendheid geleid bij diverse partijen.

De financiering van het sectorplan krijgt impulsen door onder meer:

- de uitgesproken ambitie van NWO/ZonMw om een subsidieprogramma te ontwikkelen aansluitend op de thema's Presteren en Vitaal. Daar waar het lopende programma is verlengd tot 2013, zal dit nieuwe programma starten vanaf 2013;
- het voor het eerst oormerken van Lottogelden voor onderzoek

5

Managementsamenvatting

Maar veel onzekerheid en te weinig concrete middelen

In de context van een bezuinigende overheid, worden op dit moment door het Ministerie van OCW geen toezeggingen gedaan. Bij het Topsectorenbeleid waarin ook 600 miljoen aan TNO en NWO middelen herverdeeld wordt, is het sectorplan geen vanzelfsprekend onderdeel

Het huidige beschikbare subsidie-instrumentarium (tweede en derde geldstroom) biedt maar beperkt financieringsmogelijkheden. In de private sector bestaat weliswaar brede (h)erkenning voor de mogelijke aansluiting van een aantal thema's op bedrijfsdoelen, maar de organisatorische en strategische aansluiting met het sectorplan ontbreekt nog.

6

Managementsamenvatting

Urgentie om te handelen

De economische crisis, het ontbreken van concrete toezeggingen uit de eerste geldstroom en aansluiting bij het Topsectorenbeleid, de aanstaande profileringskeuzes van universiteiten, de beperkte mogelijkheden van de tweede en derde geldstroom en het niet aangesloten zijn van het bedrijfsleven op bestuurlijk niveau, maakt het wijzigen van de strategie om het sectorplan gefinancierd te krijgen urgent.

In het huidige tijdsgewricht zien we bij beleidsmakers, bestuurders en bedrijven, een duidelijke focus op sterke onderscheidende clusters als het gaat om de inzet van middelen. Daarin past het om te acteren vanuit de kracht van het sectorplan; het verbinden van een versnipperd wetenschappelijk veld. Samen bereikt de sector meer, dan ieder voor zich.

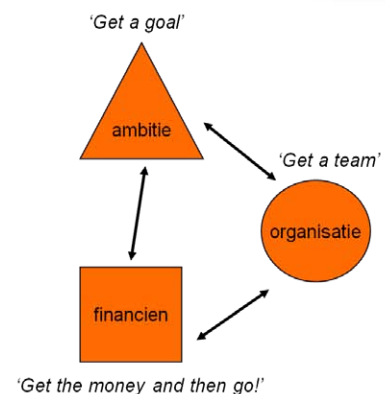
7

Managementsamenvatting

Geholpen met het adagium 'Get a goal, get a team & get the money' *1

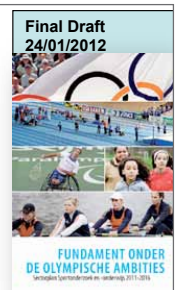
Het private veld staat open voor het doorlopen van een proces van gezamenlijke, strategische ambitieformulering en agendasetting op bestuurlijk niveau.

Als hierbij de universiteiten en overheid aansluiten, kan in een brede coalitie van stakeholders gewerkt worden aan het verbinden van elkaars netwerken. Op basis daarvan kan inhoudelijke uitwerking plaatsvinden en worden nieuwe financieringsbronnen uit eerste, tweede, derde en private geldstroom geworven.

*1 Een model dat onder andere wordt gebruikt door BMC/VNG bij strategische heroriëntaties.

8

Managementsamenvatting

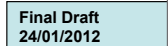
Cruciaal voor het slagen van sectorplan is:

De onderzoeksprogramma's dienen doorontwikkeld te worden tot **publiek-privaat vormgegeven, gefinancierde en georganiseerde** programma's

Proces om hiertoe te komen vereist:

- Doorontwikkeling naar een aantal sterke thematische programmalijnen waarin belanghebbenden uit sport, wetenschap, (semi)publieke sector en bedrijfsleven zich herkennen.
- Sterke organisatie van de thematische programmalijnen in netwerken: a) zelfstandige netwerken, b) in clusters van netwerken en/of c) aangesloten bij bestaande TKI's (Topconsortia voor Kennis en Innovatie).
- Organisaties worden bestuurd door de betrokken belanghebbenden (sport, wetenschap, bedrijfsleven) wat het voor hen mogelijk maakt commitments af te geven en contractueel vast te leggen (dealmaking op inhoud en financiën).
- Een financieel fundament vanuit de sector en de overheid voor:
 - 1) de 'basis infrastructuur' ten behoeve van overstijgende functies binnen de netwerken ten aanzien van coördinatie, subsidiedesk, valorisatie en communicatie;
 - 2) aansturing en begeleiding van dit proces van sectorontwikkeling.
- Financiering vanuit eerste, tweede, derde geldstroom (publiek-private financiering) voor de onderzoeksprogramma's.

9

Opdracht en Aanpak

Hoofdstuk 1 Rapportage Stakeholdersanalyse

10

Opdracht en aanpak

Doelstelling en vraag stuurgroep sectorplan

Het door de stuurgroep gewenste resultaat is een rapportage waarin een analyse is gemaakt van de financiële bijdragen die stakeholders willen leveren, inclusief de mogelijke voorwaarden die daaraan gesteld worden, om de ambities uit het sectorplan te realiseren.

Uit de opdrachtformulering:

In de analyse wordt aandacht besteed aan de volgende onderdelen:

1. Welke stakeholders zijn betrokken/kunnen betrokken worden op de verschillende thema's? Wie zijn de belangrijkste stakeholders op de verschillende thema's?
 2. Welke verantwoordelijkheden, rollen en taken hebben de verschillende stakeholders?
 3. Welke voorwaarden bestaan er bij de verschillende stakeholders om een eventuele financiële bijdrage daadwerkelijk te doen?
 4. In hoeverre zijn de stakeholders bereid een financiële bijdrage te leveren aan de verschillende thema's?
 5. Hoe kunnen de verschillende geldstromen (eerste, tweede, derde geldstroom) het best gekoppeld worden?
- De analyse wordt uitgevoerd met als doel om inzicht te krijgen in de mogelijkheden en het commitment ten aanzien van financiële dekking voor de uitvoering van het sectorplan: het gaat om publiek-private financiering
 - De rapportage dient als basis voor de ontwikkeling van een reëel dekkingsplan

Opdracht en aanpak

Werkwijze

Interviews met stakeholders: uit de sport, wetenschap, overheid, bedrijfsleven

Deskresearch: relevante documentatie

(Zie ook de volgende twee dia's)

Toelichting:

Interviewlijst: is in overleg met opdrachtgever geformeerd. Gebaseerd op primaire stakeholders ten aanzien van inhoud, organisatie, financiën (potentiële financiers)

Aspecten die aan de orde zijn geweest:

- Huidige en mogelijk toekomstige betrokkenheid bij uitvoering en realisatie sectorplan
- Huidige en mogelijk toekomstige verantwoordelijkheden, taken en rollen
- Bereidheid om een financiële bijdrage te leveren

Deskresearch: is in overleg met opdrachtgever geformeerd. Gebaseerd op onder andere Olympisch Plan 2028, kennisagenda Sport, hbo ambitie document, Sportagenda N*N, beleidsbrief Ministerie van VWS, analyse subsidiemogelijkheden (82 regelingen), topsectorenbeleid, innovatieprogramma's et cetera.

Interviews

- Presteren: P. Beek (VU), C. Visscher (VU) + werkgroep
- Vitaal: R. Diercks (UMCG), W. van Mechelen (Vumc) + werkgroep
- Meedoen: K. Breedveld (Mulier), M. van Bottenberg (USBU, UU)+ werkgroep
- Kaart van Nederland: H. Mommaas, H. van de Poel (Universiteit van Tilburg)
- Nederland in Beeld: E. Oldenboom, R. Koning (RUG), A. van Schendel (NHTV, Breda)
- Ambtelijke werkgroep: VWS, OCW, HBO-raad, VSNU
- NOC*NSF: E. Lenselink, J. Bijl, G. van Hardeveld
- Olympisch Vuur: E. Eijkelberg, M. Monsma
- Ministerie VWS: M. van der Voet
- Ministerie I&M: M. van der Wagt
- NWO: M. van de Meent
- ZonMw: J. Bruil, M. Westhoff
- Innosport.nl: G. de Jong
- Hogeschool van A'dam: J. Janssens
- Univ. van Amsterdam: dhr. Brentjes
- Gemeente Rotterdam: H. den Oudendammer
- Provincie Noord-Brabant: T. Brinkhoff
- Bedrijfsleven: DSM (mw. Luykx), Schiphol(dhr. Laarhoven & Schaafsma), Arcadis (dhr. Schellekens), BAM (dhr. Troost), IBM (dhr. Dijkhuizen)
- Aedes: N. Boerebach

13

Deskresearch

- 'A Budget For Europe 2020', Europese Commissie, 29 juni 2011
- Beantwoording kamervragen bedrijfsleven brief 19 oktober 2011
- Bedrijfsleven brief, september 2011, Kabinet
- Beleidsbrief Sport & Bewegen in Olympisch Perspectief, Ministerie van VWS 2011
- Diverse subsidiedatabases
- Hbo-Ambitiedocument Olympisch Plan
- Jaarverslag Mulier Instituut 2010
- Kennisagenda Sport 2011-2016, Mulier/Op Maat in opdracht van ZonMw
- Olympisch Goud, Economisch Goud, Nauta et al. 2011
- Sectorplan Sport Onderzoek en Onderwijs, 2010
- Sociaal en Cultureel Rapport 2010; Wisseling van de wacht: generaties in Nederland
- Strategische agenda hoger onderwijs en onderzoek, SER Advies, april 2011
- Strategienota NWO
- Sporteconomie in Nederland en Vlaanderen; verslag bijeenkomst platform sporteconomie (2004)
- Topsectorenbeleid 'Naar de top; Het bedrijvenbeleid in acties'
- Topsectorplan Life Sciences & Health
- Websites en bedrijfsdocumentatie partijen uit stakeholdersmatrix
- Websites Europese Commissie (onder meer participants portal)
- Witboek Sport (Europese Commissie)

14

Opdracht en aanpak

Output

De stakeholdersanalyse wordt gerapporteerd aan de hand van de volgende drie met elkaar samenhangende onderdelen:

1. Rapportage met analyses, conclusies en aanbevelingen

Deze presentatie.

2. Stakeholders matrix (bijlage)

Een overzicht van reeds betrokken en in de toekomst mogelijk te betrekken partijen uit de eerste, tweede en derde geldstroom ('usual suspects' en verrassende actoren). De lijst bevat partijen die concrete toezeggingen gedaan hebben en partijen die op basis van de inhoud van het sectorplan en hun eigen (strategische) doelen een logische verbinding aan zouden kunnen gaan: daarbij wordt de status weergegeven (wel/geen toezegging, 'in ontwikkeling', mogelijke reservering/bijdrage). Per stakeholder een weergave van de belangen (maatschappelijk, economisch, wetenschappelijk, Olympische prestaties).

3. Subsidiescan (bijlage)

Een overzicht van het actuele subsidie-instrumentarium dat aansluiting biedt bij de doelen van het sectorplan. De subsidiescan geeft inzicht in het speelveld van relevante subsidies en een indicatie van de realiseerbare dekking uit deze subsidiestromen. Subsidies zijn gescand op; actualiteit, complexiteit, maximale omvang van de subsidie, kansrijkheid.

In het traject van de stakeholdersanalyse is ook een tussenrapportage opgesteld en een notitie 'Captains dinner'. De laatste is bijgevoegd.

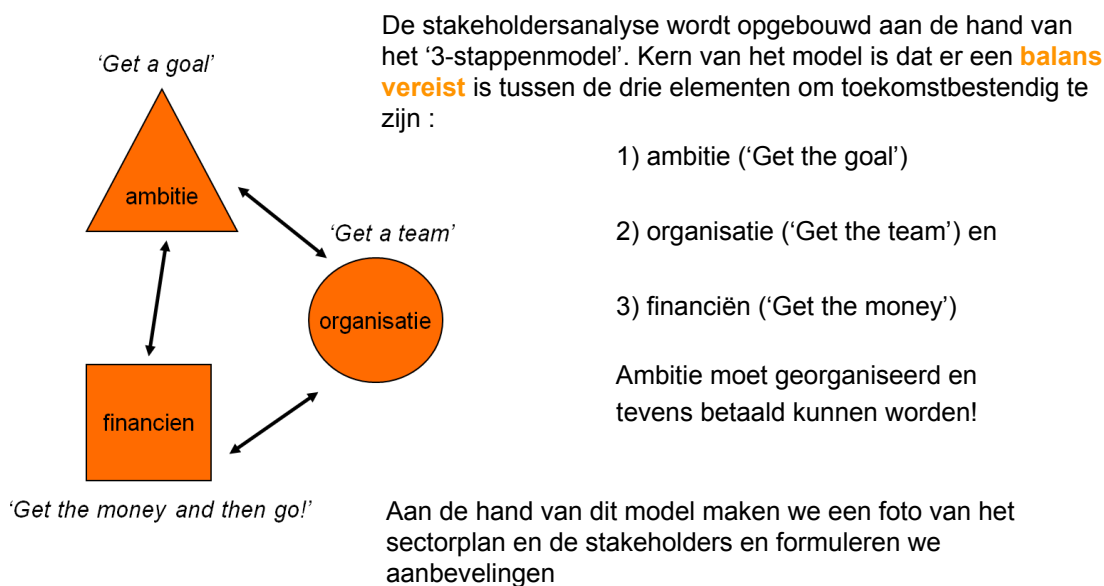
15

Analyses, conclusies en aanbevelingen

Hoofdstuk 2 Rapportage Stakeholdersanalyse

16

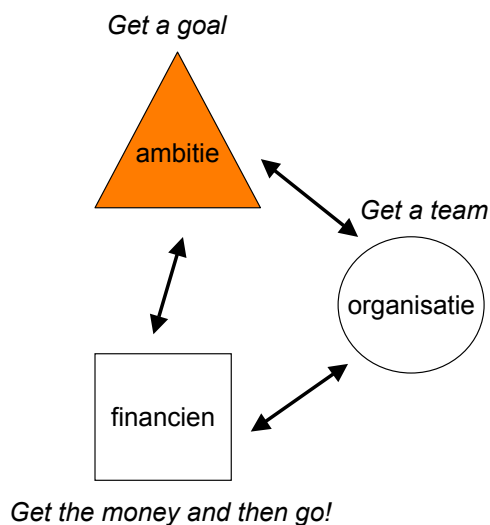
Analyses, conclusies, aanbevelingen

17

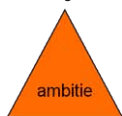
Analyses, conclusies, aanbevelingen

AMBITIE

18

Get a goal

Sectorplan ambitie

Zes thema's ondersteunen de Olympische ambitie

Inhoudelijk: het sectorplan sportonderzoek en -onderwijs is in oktober 2010 opgeleverd. Aan de hand van zes onderzoeksthema's, gerelateerd aan het Olympisch Plan 2028, zijn stevige ambities verwoord. Met als **overkoepelend doel** om het onderzoek en onderwijs in de sport naar 'Olympisch niveau' te brengen.

Meedoen	Kaart van Nederland
Presteren	Nederland in beeld
Vitaal	Ondersteuning studie topsporters

Het sectorplan is een strategisch programma voor 2011-2016 inclusief indicatieve budget-behoefte.

Perspectief individuele thema's (zie ook volgende dia's):

Meedoen, presteren en vitaal: voortbouwen op ontwikkelingen van afgelopen jaren.

Kaart van N'l en N'l in beeld: eerste verkenningen en vervolgens doorontwikkeling conform de andere drie thema's.

Ondersteuning studie topsporters: is een toegevoegd thema met specifieke ambities (maakt geen onderdeel uit van de analyse).

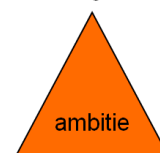
In de volgende dia's zijn de ambities van de individuele thema's (en deels geclusterd) uitgewerkt omdat de thema's specifiek zijn en een eigen dynamiek kennen.

19

Foto

Thema Presteren

Get a goal

Ontwikkelingen presteren 2011

- Focus op Topsport/talentontwikkeling (Top 10 Ambitie)
- Verdiepend en praktijkgericht onderzoek
- Onderzoeksagenda's op hoofd- en subthema's uitgewerkt en gedragen door Werkgroep (VU, RUG, ALO's, TU Delft, N*N, Innosport.nl) (kan logisch verbonden worden met NeSSI)
- Ontwikkeling naar NeSSI, sterk landelijk netwerk
- Logische verbinding met Vitaal

Onderzoeksthema's presteren

- Ontwikkelen
- Leren en trainen
- Verbeteren topsportprestaties

Kennistransfer/valorisatie

- Topsporttopics
- Embedded scientists
- InnoSportNL
- Publiciteit
- Aansluiten bij bestaande Technologische Top Instellingen (TTI's)

Onderwijs

- Universitair/hbo/coachopleidingen/ Summerschools et cetera

Aanbevelingen

- Topsport is high exposure platform voor onderzoek en innovatie. Benut dit 'unique selling point' bij het aantrekken/benaderen van partijen.
- Realiseer de mogelijke/kansrijke aansluiting bij NWO-subsidieprogramma (via Stichting Technische Wetenschappen)
- Verzilver het feit dat de inhoudelijke onderzoeksthema's zich lenen voor aansluiting met private en maatschappelijke thema's, zoals 'excelleren' en 'ontwikkelen van talent'
- Bind private partijen, die op bestuurlijk niveau nog niet zijn aangesloten, maar wel geïnteresseerd zijn.
- Ondersteun ontwikkeling NeSSI en realiseer aanhaken/samengaan InnoSportNL
- Inbedding Topsectorenbeleid lijkt niet vanzelfsprekend.
- Realiseer de kansen die zijn opgenomen in de subsidiescan en stakeholdersmatrix
- Communiceer structureel over bereikte resultaten en successen

Illustratie:

*DSM, partner in sport van NOC*NSF en onder meer betrokken bij Olympisch Vuur heeft in de stakeholdersanalyse kennisgemaakt met het Sectorplan en is positief over meer samenhangende aanpak in het sectorplan. Er bestaat bereidheid om mee te denken over een gezamenlijke ambitie en aanpak op bepaalde onderzoeksthema's.*

20

Foto

Thema Vitaal

Get a goal

Ontwikkelingen vitaal 2011

- Focus op raakvlakken gezondheid en sport en bewegen
- Verdiepend en praktijkgericht onderzoek
- Onderzoeksagenda's op hoofd- en subthema's uitgewerkt en gedragen door Werkgroep (LOSO partners, ALO's, RIVM, NISB)
- Ontwikkeling naar NeSSI, sterk netwerk
- Logische verbindingen (inhoud en netwerk) met presteren

Onderzoeksthema's presteren

- Stimuleren sportieve/actieve leefstijl
- Preventie van blessures
- Behandeling van blessures
- Exercise is medicine

Kennistransfer/valorisatie

- Academische werkplaatsen
- InnoSportNL
- Publiciteit
- Aansluiten bij bestaande TTI's

Onderwijs

- Universitair/hbo/kaderopleidingen/ Summerschools et cetera

Aanbevelingen

- Gezonde leefstijl is high exposure platform voor onderzoek en innovatie. Benut dit 'unique selling point' bij het aantrekken/benaderen van partijen
- Realiseer de mogelijke/kansrijke aansluiting bij subsidieprogramma sport, bewegen en gezondheid vanuit ZonMw
- Verzilver het feit dat de inhoudelijke onderzoeksthema's zich lenen voor aansluiting met private en maatschappelijke thema's, zoals Nutrition & Health, Health care en Preventie
- Verken de mogelijke inbedding in Topsectorenbeleid (Life Sciences and Health)
- Bind private partijen, die op bestuurlijk niveau nog niet zijn aangesloten, maar wel geïnteresseerd zijn
- Ondersteun ontwikkeling NeSSI en realiseer aanhaken/samengaan InnoSportNL
- Realiseer de kansen die zijn opgenomen in de subsidiescan en stakeholdersmatrix
- Communiceer structureel over bereikte resultaten en successen

Illustratie:

TNO, onder meer betrokken bij onderzoek in de sport en InnoSportNL. Het onderzoek voor Vitaal dient meer 'society driven' in plaats van 'science driven' te worden geprogrammeerd.

ambitie

21

Foto

Thema Meedoen

Get a goal

Ontwikkelingen meedoen 2011

- Focus op maatschappelijk belang
- Verdiepend en praktijkgericht onderzoek
- Onderzoeksagenda's op hoofdhema's uitgewerkt door Mulier en besproken in de Werkgroep (Mulier, UU, VU, SCP, Hogescholen, NISB, TNO, RUG, N*N)
- Input geleverd aan ontwikkeling subsidieprogramma NWO
- Ontwikkeling naar CSS-netwerk

Onderzoeksthema's meedoen(*)

- Sportdeelname en actieve leefstijl
- Sport lokaal
- Governancevraagstuk in de sport
- Maatschappelijke betekenis in de sport
- Topsportloopbanen
- Sporteconomie
- Sportaccommodaties (ruimte)

Kennistransfer/valorisatie

- Nog in ontwikkeling

Onderwijs

- * Universitair/hbo/Kaderopleidingen

Aanbevelingen

- (*) Onderzoeksthema's nu nog vanuit Mulier Instituut ontwikkeld, uitdaging om te verbreden in samenwerking met mogelijke partners (onder andere werkgroep, private partijen)
- Er is een relatie, mogelijk overlap, met een aantal andere thema's
- Realiseer de mogelijke/kansrijke aansluiting bij subsidieprogramma Samenleving onder spanning, NWO
- Verzilver het feit dat de inhoudelijke onderzoeksthema's zich lenen voor aansluiting met private en maatschappelijke thema's, zoals participatie, integratie, cohesie.
- Inbedding Topsectorenbeleid lijkt niet mogelijk.
- Ondersteun ontwikkeling CSS en stimuleer landelijke dekking netwerk
- Bind private partijen, die op bestuurlijk niveau nog niet zijn aangesloten, maar wel geïnteresseerd zijn.
- Realiseer de kansen die zijn opgenomen in de subsidiescan en stakeholdersmatrix.
- Communiceer structureel over bereikte resultaten en successen.

Illustratie uit de gesprekken:

Aedes en ook de koepel die de corporaties die Aedes vertegenwoordigt, zijn vaak zijlings of via via betrokken bij sport. Bijvoorbeeld met sportclubs in de omgeving. Soms zijn ze betrokken bij het vastgoed (sport- en speelveldjes). Ook zijn ze actief in het platform voor innovatief maatschappelijk ondernemen 'buurtalliantie', waar ook sportactoren zoals de Krajicek Foundation, Johan Crujff Foundation, NISB in zitten.

In 2009 heeft Aedes expliciet onderzoek gedaan naar de drijfveer voor corporaties om te investeren in sport, spel en bewegen. Aedes kent het sectorplan niet, maar is geïnteresseerd om verder te spreken over de thema's Vitaliteit en Meedoen.

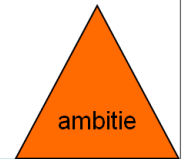
ambitie

22

Thema Kaart van NED

Foto

Get a goal

Ontwikkelingen Kaart van NED 2011

- Nog niet verder ontwikkeld ten opzichte van het sectorplan
- Nog niet verankerd in wetenschappelijk en hoger onderwijs
- Geen prioriteit bij Ministerie van I&M (relatie met Olympische Hoofdstructuur)

Onderzoeksthema's kaart

- Er is een programmaliijn bij Mulier Instituut: Ruimte en accommodaties voor sport

Kennistransfer/valorisatie

- Nog niet in ontwikkeling

Onderwijs

- Aandacht voor bevorderen facility Management op hbo
- Verder nog niet in ontwikkeling

Aanbevelingen

- Ontwikkel de articulatie van onderzoeksvragen ten aanzien van infrastructuur met name op praktijk en businesscaseniveau
- Benut de maatschappelijke ontwikkelingen en thema's die kansen bieden voor een meer integrale en strategisch onderzoek gedreven aanpak (schaarse ruimte, schaarste van grondstoffen, energie consumptie)
- Realiseer de mogelijke/kansrijke aansluiting bij subsidieprogramma NWO 'Verbinden van duurzame steden'
- Verken de raakvlakken met deelthema's uit topsectorenbeleid. Bijvoorbeeld Energie in Bebouwde Omgeving (een TKI uit Topsector High Tech Systems en Materialen (HTSM))
- Verken netwerkvorming en mogelijkheden: CSS, Nicis, UT, UU (sociale geografie), TUE, WUR, Erasmus, TNO, NISB, Altena, KEI (kenniscentrum stedelijke vraagstukken)
- Realiseer de kansen die zijn opgenomen in de subsidiescan en stakeholdersmatrix
- Communiceer structureel over bereikte resultaten en successen

Illustratie uit de gesprekken:

Het Ministerie van Infrastructuur en Milieu is betrokken bij Olympisch Vuur, het soort onderzoek dat zij laten uitvoeren is sterk praktijkgericht. Voorbeeld onderzoeksvragen: 'Zijn alle vergunningsprocedures op tijd te doorlopen om de infrastructurele aanpassingen voor de Olympische Spelen 2028 te kunnen realiseren?'

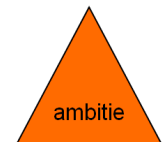
De BAM was actief betrokken bij de KNVB-bid voor het WK. Haar onderzoeksvragen richten zich sterk op de realisatie van businesscases met onderzoeksvragen als: 'Wie zijn mogelijke ontwikkelingspartners, welke technologieën kunnen we inzetten?'

23

Thema NED in beeld

Foto

Get a goal

Ontwikkelingen NED in beeld 2011

- Nog niet verder ontwikkeld ten opzichte van sectorplan
- Nog niet verankerd in wetenschappelijk onderwijs
- Vooral gericht op effecten van evenementen
- 11 Hogescholen werken hierbij samen in WESP (standaarden voor meten van sociale, economische en promotionele impact)

Onderzoeksthema's beeld

- Sporteconomie (RUG en Mulier Instituut)
- Verder nog niet in ontwikkeling

Kennistransfer/valorisatie

- Nog niet in ontwikkeling

Onderwijs

- Hogescholen, bestaande opleidingen

Aanbevelingen

- Versterk het netwerk: universiteiten (RUG, Erasmus, Radboud), hogescholen, mogelijke onderzoeksbureaus, NBTC ten behoeve van gemeenten, provincies, sportbonden, organisatoren sportevenementen, ook relatie met Citymarketing
- Verken de mogelijkheden om aan te sluiten bij bestaande netwerken, bijvoorbeeld CSS
- Verken de kansen (economisch belang/toerisme) via Nederlands Bureau voor toerisme en Cultuur (NBTC), VVV
- Realiseer de kansen die zijn opgenomen in de subsidiescan en stakeholdersmatrix
- Communiceer structureel over bereikte resultaten en successen

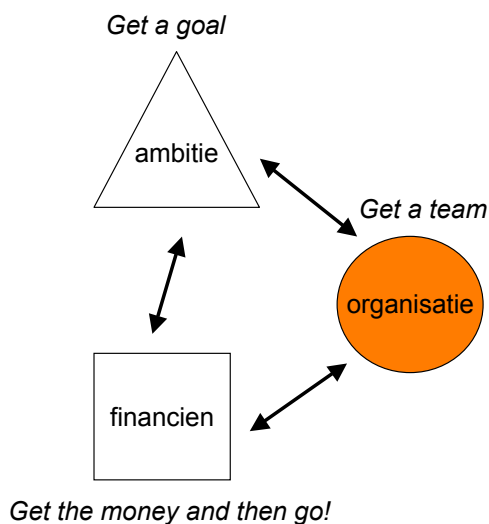
Illustratie uit de gesprekken:

'Rotterdam is niet alleen een prachtige metropool, het is ook de sportstad van Nederland. De organisatie van de Grand Depart was formidable' Christian Prudhomme, directeur societe de Tour de France.

24

Analyses, conclusies, aanbevelingen

ORGANISATIE

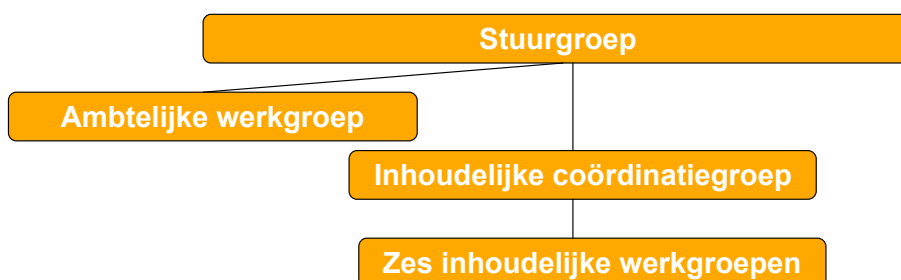
25

Get a team

Organisatie sectorplan

de volgende organisatiestructuur is opgezet:

Stuurgroep: coördinatie implementatieproces, uitdragen plan en onder de aandacht brengen bij bestuurders/gremia, tussentijdse evaluaties, relatie met funderende ministeries en verbinding met Olympisch Vuur en OP28.

Ambtelijke werkgroep: verbinding met programmaorganisatie, betrokkenheid DG's en directeuren.

Inhoudelijke coördinatiegroep: verdere concretisering doelen, plannen van aanpak ten behoeve van uitvoering/evaluatie programma, verbindingen sector.

Inhoudelijke werkgroepen: strategisch plan, verdere uitwerking in concrete doelen en acties, businesscases voor expertise-/kenniscentra.

26

Overstijgend/sectorniveau

Get a team

Foto

Ontwikkelingen 2011

- Het sectorplan is in een 'snelkookpan' ontwikkeld, voor het vervolgproces is tijd nodig
- Verschillende groepen zijn nog beperkt bijeen geweest
- Via stuurgroep afspraken gemaakt over voortgangsrapportages en plannen van aanpak (inzet op 2012)
- Via stuurgroep productie publieksversie ten behoeve van potentiële financiers (is in ontwikkeling)
- Personen in de netwerken vanuit de verschillende sectoren kennen elkaar nog beperkt
- Eigenaarschap sectorplan is niet overal duidelijk (hogescholen, universiteiten, sport)
- Samenstelling stuurgroep nog beperkt in de Breedte (thema's en sectoren)
- Samenstelling werkgroepen gefragmenteerd

Aanbevelingen

- Versterk de stuurgroep ten aanzien van samenstelling en functioneren. Verbreden met universiteit die sterk is gerelateerd aan het thema meedoen, bedrijfsleven en ministeries
- Voer duidelijke regie en toon leiderschap op sectoraal niveau: niet op inhoud maar op het proces waarin partijen worden betrokken en afstemmen. Verbind de stuurgroep aan de agenda's van relevante netwerken zoals Olympisch Vuur (council)
- Benut ambassadeurs uit Olympisch Vuur en zet deze gericht in
- Stimuleer duidelijk herkenbare coördinatiepunten/organisaties waarin de verschillende netwerken elkaar ontmoeten. Twee of meer publiek-private topconsortia voor onderzoek, onderwijs rondom de vijf thema's.
- Ondersteun/faciliteer de basis infrastructuur van de netwerken (coördinatie, subsidiedesk, valorisatie, communicatie)

27

Thema's Presteren, Vitaal

Get a team

Foto

Ontwikkeling 2011

- VU/RUG zijn met partners nu ruim een jaar bezig met ontwikkeling sterk kennisnetwerk NeSSI
- Tijd blijkt nodig om tot vruchtbare samenwerking te komen: proces van vertrouwen krijgen, afstemming over contouren en inhoud van programma's, betrekken van andere partners et cetera
- Nu (december 2011) commitment tussen VU/RUG en betrokkenheid andere partners (werkgroepen Vitaal en Presteren, met onder andere NOC*NSF).
- Oriëntatie gestart met InnoSportNL

Aanbevelingen

- Ondersteunen ontwikkeling en implementatie NeSSI (door de overheid, sport, bedrijfsleven)
- Realiseer aanhaken/samengaan InnoSportNL
- Borg de samenhang en samenwerking tussen Presteren en Vitaal
- Organiseer NeSSI als netwerkorganisatie met een frontoffice en bestuur en formaliseer allianties met partners als kennisinstellingen, onderwijs, sport en bedrijfsleven (inter)nationaal
- Realiseer aansluiting bij bestaande TTI's voor de valorisatie

28

Thema's meedoen, kaart, beeld

Get a team

Foto

Ontwikkelingen 2011

- Vanuit UU en het Mulier Instituut bezig met ontwikkeling kennisnetwerk CSS
- Nu (december 2011) nog vooral een initiatief in Utrecht
- Oriëntatie gestart onder potentiële partners kennisinstellingen, sport, overheid, bedrijfsleven
- Kaart en beeld zijn nog nauwelijks geborgd

Aanbevelingen

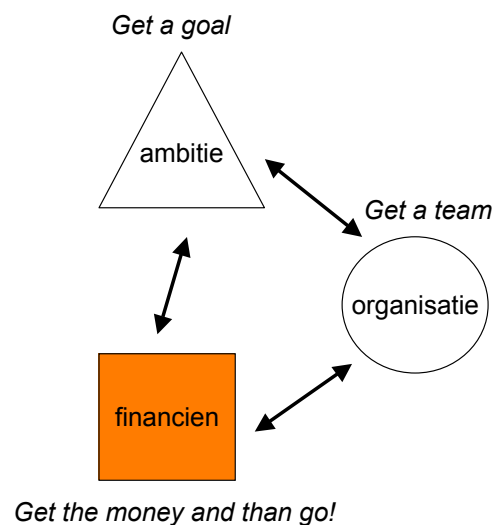
- Onderzoek de relevantie en haalbaarheid van een TKI rondom de thema's meedoen, kaart en beeld
- Ondersteun ontwikkeling en implementatie CSS (door de overheid, sport, bedrijfsleven)
- Streef naar een landelijk netwerk voor maatschappij en gedragswetenschappen in relatie tot sportonderzoek en -onderwijs
- Borg de samenhang en samenwerking tussen meedoen, kaart, beeld, Presteren en Vitaal
- Organiseer CSS als landelijke netwerkorganisatie voor een goede en levensvatbare governance en formaliseer allianties met partners als kennisinstellingen, onderwijs, sport en bedrijfsleven (inter)nationaal
- Realiseer aansluiting bij bestaande TTI's voor de valorisatie

29

Analyses, conclusies, aanbevelingen

FINANCIEN

30

Financiering sectorplan

Vanaf 2016, jaarlijks 56mio onderzoek en onderwijs

Final Draft
24/01/2012

Foto

In het sectorplan is opgenomen dat de aangegeven begroting geen dekkingsplan is. 'Financiering uit dit plan zal uit verschillende geledingen moeten komen: (rijks)overheid, bedrijfsleven, hoger onderwijs en sport'. Wel is er een duidelijke financieringsbehoefte. De indicatieve begroting van het sectorplan naar thema is:

Meedoen	Wo: € 5.785.000,—	Hbo: € 4.984.200,—	Totaal: € 15.414.200,—
Presteren	Wo: € 11.960.000,—	Hbo: € 5.534.100,—	Totaal: € 17.494.100,—
Vitaal	Wo: € 7.670.000,—	Hbo: € 8.595.600,—	Totaal: € 16.265.600,—
Kaart van NED	Wo: € 2.632.500,—	Hbo: € 1.271.400,—	Totaal: € 4.625.400,—
NED in beeld	Wo: PM	Hbo: PM	Totaal: PM
Onderst topsporters	Totaal: € 1.290.000,—		

De DG's van OCW en VWS onderschrijven het belang van het sectorplan, maar hebben voorsnog geen middelen om bij te dragen aan het plan; sector moet op zoek naar eigen mogelijkheden en externe financiers. Dit vormt de aanleiding voor stakeholdersanalyse.

Hierna op de volgende dia's: per financieringsstroom een analyse van de actuele kansen en ontwikkelingen en hun belang voor het sectorplan.

31

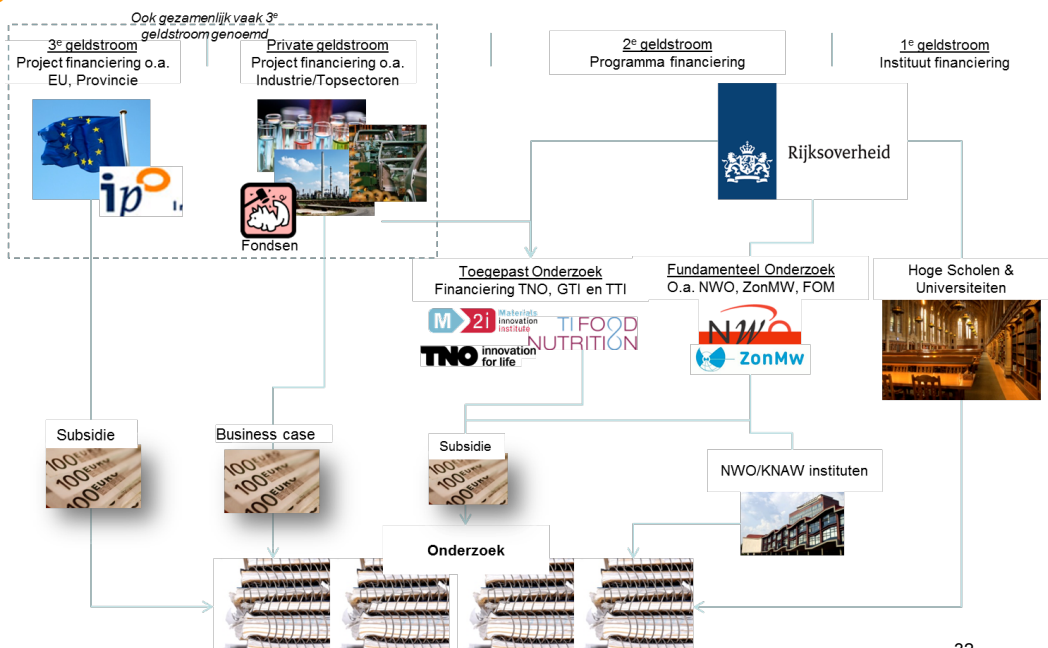

Financiering

Vier mogelijke bronnen van financiering met hun eigen ambities en organisatievorm

Final Draft
24/01/2012

Foto

32

Financiering

Vier mogelijke bronnen van financiering met hun eigen ambities en organisatievorm

Final Draft
24/01/2012

Foto

Financiering	Hoe worden doelen bepaald en financiering gericht?
Eerste geldstroom	<ul style="list-style-type: none"> • Financiering van onderzoek en onderwijs op universiteiten en hbo • Focus wordt bepaald in instellingsstrategie die wordt gefinancierd door het Rijk • Hbo-valorisatietaak mede gestuurd door vraag uit bedrijfsleven
Tweede geldstroom	<ul style="list-style-type: none"> • Financiering onderzoek via instituten als NWO, FOM (fundamenteel) en TNO of de TTI (toegepast, deels ook private geldstroom) • Rijksoverheid en instituten bepalen hoofdlijn onderzoeksstrategie • Instituten bepalen subsidie-instrumentarium en te financieren activiteiten
Derde geldstroom	<ul style="list-style-type: none"> • Financiering onderzoek door onder andere Europa en decentraal door provincies/gemeenten. Voor sportonderzoek en onderwijs ook Lotto en NOC*NSF • Europese commissie en politieke agenda's bepalen onderzoeksstrategie • Gevarieerd subsidieinstrumentarium
Privaat	<ul style="list-style-type: none"> • Financieren onderzoek door deelname in Top Technologische Instituten (TTI) en in de toekomst mogelijk TKI (Top Consortia voor Kennis en Innovatie) • Financieren onderzoek in het kader van een businesscase (bijdrage aan strategische positionering van het bedrijf)

33

Mogelijkheden in de eerste geldstroom

Hogescholen en universiteiten maken keuzes

Final Draft
24/01/2012

Foto

Eind 2011 en begin 2012 formuleren hogescholen en universiteiten profileringsplannen. Het doel hiervan is onder andere om te komen tot meer:

- Profilering op een selectie van opleidingen. Meer diversiteit tussen hogescholen.
- Een ambitieuzer studieklimaat en ruimte voor selectie van studenten.
- Meer verscheidenheid voor verschillende groepen instromers.
- Vraagsturing en interactie met arbeidsmarkt bij ontwikkeling van opleidingen.
- Aansluiting met bedrijfsleven ter versterking van het praktijkgericht onderzoek.

Aanbevelingen

Deze profilering vraagt strategische keuzes op bestuurlijk niveau. Het is in het belang van het sectorplan dat een selectie van hogeronderwijsinstellingen en universiteiten zich richt op sportonderzoek en onderwijs. Zo wordt sportonderzoek strategisch verankerd in het hoger onderwijs en de eerste geldstroom.

Op dit moment wordt de inhoudelijke agenda van het sectorplan uitgewerkt door wetenschappers. Aansluiten op bestuurlijk niveau biedt een extra kans voor het sectorplan, gezien de strategische keuzes die daar op dit moment gemaakt worden. Betrek de universiteiten en hogescholen op bestuurlijk niveau bij de agendering en werk zo aan draagvlak en besluitvorming ten gunste van sportonderzoek.

Bron: Strategisch agenda 'Kwaliteit in Verscheidenheid', 1 juni 2011, Ministeries van OCW en EL&I
Website Ministerie van OCW, december 2011

34

Mogelijkheden in tweede en private geldstroom Bezuinigingen en Topsectorenbeleid. Focus op topsectoren en hun onderzoek. Sport valt hier niet onder

Foto

Sterke focus tweede geldstroom op Topsectoren en valorisatie

- Verschuiving groot deel activiteiten NWO (inclusief STW) en KNAW richting topsectoren. Van € 90 miljoen in 2012 tot € 350 miljoen in 2015
- Toegepaste kennisinstellingen (TNO, GTI's, DLO) geven hun activiteiten voor topsectoren vraaggestuurd vorm in innovatiecontracten, daaraan wordt op dit moment de laatste hand gelegd. Rond april 2012 volgen daaruit concrete onderzoeksprogrammeringen
- Structurele verankering van valorisatie bij universiteiten, hogescholen en onderzoeksinstituten via innovatiecontracten
- Ook bedrijfsleven wordt geacht bij te dragen (tot 40%). Zij worden nu intensief benaderd om hun bijdrage te leveren.

Aanbeveling

Topsectorenbeleid vindt plaats in context van economische crisis en bezuinigingen. Sportonderzoek heeft geen zelfstandige plek in topsectoren. Binnen dit krachtenspel moet het sectorplan haar plek 'verwerven' om de tweede en derde (private) geldstroommiddelen te verwerven. Nu is het moment dat het Sectorplan zichzelf in de onderzoeksprogrammering moet zien te plaatsen door aan te sluiten bij thema's binnen diverse topsectoren en door actief de relatie te zoeken met trekkers uit de topsectoren.

Olympisch Vuur zit aan tafel: *'...Het kabinet gaat dit najaar samen met de Alliantie Olympisch Vuur ... aan de slag om de (investerings-)opgaven van eventuele Olympische en Paralympische Spelen verder uit te werken...'*. Olympisch Vuur is ook in de stuurgroep verbonden aan het Sectorplan. Exploreer de potentie van deze verbinding.
Bron: 'Bedrijfsleven brief', september 2011, Ministerie van EL&I namens het kabinet

Illustratie Negen Topsectoren

Tuinbouw	High Tech Systemen Materialen
Energie	Logistiek
Water	Creatieve industrie
Chemie	Life Sciences & Health
Agro/Food 35	

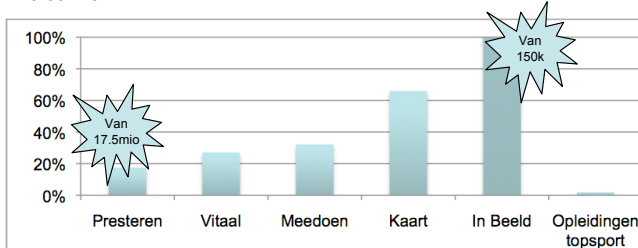

Mogelijkheden in tweede en derde geldstroom: Subsidiescan Het huidige subsidieinstrumentarium biedt steeds minder budgetten, waarvoor steeds intensiever geworven moet worden

Foto

De subsidiescan (zie bijlage) laat zien dat het verwerven van subsidies voor onderzoek en onderwijs steeds moeilijker wordt: i) Budgetten krimpen en de concurrentie op aanvragen groeit. ii) Herinrichting van het instrumentarium concentreert zich op topsectoren en de maatschappelijke uitdagingen van deze tijd. Voor onderzoek doet vraagsturing in toenemende mate zijn intrede.

Bij maximale inspanning en maximaal succes is naar verwachting de volgende dekking van het sectorplan te realiseren uit subsidieaanvragen. Belangrijk is onderscheid te maken tussen de budgetbehoeften van 'In Beeld' (€ 175.000,— initieel) en 'Presteren' (€ 17,5 miljoen), hetgeen een belangrijke verklaring is voor de getoonde verschillen.

Dit overzicht laat zien dat onder voorwaarden bijna 18% van het benodigde budget van Presteren uit subsidieaanvragen gerealiseerd kan worden.

Voor Vitaal is dat percentage 23%, Meedoen 30%, Kaart 63% en de verkenning van In Beeld zou volledig gefinancierd moeten kunnen worden uit diverse subsidies.

Aanbeveling

Succesvol dekking realiseren uit subsidies vergt een zeer intensief en professioneel uitgevoerd subsidieverwervingsproces. De genoemde potentiële bijdrage uit subsidies is gebonden aan verschillende voorwaarden en voorbehouden. Zie voor een volledig overzicht daarvan de subsidiescan in de bijlagen. De genoemde percentages zijn gebaseerd op het gebruik van 15 tot 35 subsidieregelingen per themaveld. De scan maakt duidelijk dat de bijdragen beperkt zijn en moeilijk realiseerbaar. Organiseer subsidieverwerving dicht op de projecteigenaren en betrek subsidiebesluitvorming vroegtijdig; al in de fase van planvorming.

Mogelijkheden in derde geldstroom: Aflopende budgetperiode EU, 'Horizon 2020' komt

Foto

De huidige Europese budgettenperiode loopt in 2013 af. Nog slechts enkele calls restereren. Het nieuwe programma Horizon 2020 zet € 80 miljard in op nieuwe prioriteiten.

De EU wil tegen 2020 vijf kerndoelstellingen bereiken

- 1. Werkgelegenheid:**
75% van de bevolking tussen 20 en 64 jaar heeft werk
- 2. Onderzoek, ontwikkeling en innovatie:**
3% van het bbp van de EU (zowel openbare als privé sector) gaat naar onderzoek, ontwikkeling en innovatie
- 3. Klimaatverandering en energie:**
20% minder uitstoot van broeikasgassen dan in 1990
20% van de energie uit duurzame energiebronnen halen
20% meer energie-efficiëntie
- 4. Onderwijs:**
Minder dan 10% vroegtijdige schoolverlaters
Ten minste 40% van de 30 tot 34-jarigen einddiploma hoger onderwijs
- 5. Armoede en sociale uitsluiting:**
ten minste 20 miljoen minder mensen die slachtoffer van armoede en sociale uitsluiting zijn of dreigen te worden

Zeven Flagship Initiatives, twee zijn verwant aan sportonderzoek en onderwijs:

Innovatie-Unie

Het onderzoek- en innovatiebeleid moet meer de nadruk leggen op de grote maatschappelijke vraagstukken, zoals klimaatverandering, besparen van energie en grondstoffen, volksgezondheid en demografische verandering

EU-platform tegen armoede

Waarborgt economische, sociale en territoriale cohesie. Beschermde grondrechten van mensen die armoede of sociale uitsluiting ervaren, zodat ze een waardig leven kunnen leiden en actief kunnen deelnemen aan het maatschappelijk leven. Bevordert integratie in de plaatselijke samenleving en helpt met opleidingen, het zoeken naar werk en het krijgen van sociale uitkeringen

Aanbeveling

Huidig instrumentarium is aflopend en zal voor periode vanaf 2016 niet relevant zijn. De uitwerking van het toekomstig instrumentarium vindt nu plaats. Om daar aansluiting te vinden is het van belang nu in contact te treden met de commissie ambtenaren die – in het bijzonder twee – de flagshipinitiatieven uitwerken. Actieve benadering van de commissie ambtenaren kan helpen die aansluiting te versterken en te laten vertalen in programma's en calls waarin sportonderzoek een plek heeft.

Bron: http://ec.europa.eu/research/horizon2020/index_en.cfm?pg=home

Mogelijkheden in derde geldstroom: De private sector is nog niet aangesloten op het sectorplan. Als wordt gestart vanuit gezamenlijke ambities en doelstellingen bestaat hier bereidheid gezamenlijke programma's te overwegen.

Foto

In de stakeholdersanalyse is gesproken met de bedrijven:

DSM
Arcadis
BAM
IBM
Schiphol Group
Aedes

- Ze zijn enthousiast over sectorale en strategische onderzoeks-agenda
- Ze voelen zich nog niet aangesloten bij het Sectorplan
- Maar zijn wel bereid om vanaf strategisch niveau mee te denken over een bijdrage

Aanbeveling

Het bedrijfsleven ziet (top-)sport als een 'high exposure platform' om te laten zien wat ze kunnen. De gecoördineerde aanpak wordt dan ook verwelkomd en herkend als passend in een patroon waar dat ook gebeurt in onder meer het topsectorenbeleid. Wel is het bedrijfsleven zich bewust van de gezamenlijke rol die zij heeft naast de overheid, de sport(bonden) en het hoger onderwijs en de universiteiten. Ze willen dan ook vanuit gezamenlijkheid agenda's bepalen

Aanbevelingen

Hoofdstuk 4 Rapportage Stakeholdersanalyse

Aanbevelingen

Het sectorplan, sportonderzoek en de sector zullen zich moeten doorontwikkelen naar **publiek-privaat vormgegeven, gefinancierde en georganiseerde top onderzoeksprogramma's en netwerken**

Om dat te realiseren zijn acties nodig op *ambitie*, *organisatie* en *financieringsvlak* die er toe leiden dat:

- Een aantal sterke thematische programmalijnen ontstaat waarin belanghebbenden uit sport, wetenschap, (semi)publieke sector en bedrijfsleven zich herkennen.
- Sterke organisaties van de thematische programmalijnen ontstaan in de vorm van:
 - a) zelfstandige programma's en netwerken, en/of b) in clusters, en/of c) aangesloten bij bestaande TKI's uit de topsectoren.
- Organisaties worden bestuurd door de betrokken belanghebbenden (sport, wetenschap, bedrijfsleven, [semi]publiek), wat het voor hen mogelijk maakt commitments af te geven en contractueel vast te leggen (dealmaking op inhoud en financiën)
- Een financieel fundament vanuit de sector en de overheid voor:
 - 1) de 'basis infrastructuur' ten behoeve van overstijgende functies binnen de netwerken ten aanzien van coördinatie, subsidiedesk, valorisatie en communicatie
 - 2) de aansturing en begeleiding van dit proces van sectorontwikkeling
- Financiering vanuit eerste, tweede, derde geldstroom (publiek-private financiering) voor de onderzoeksprogramma's waarbij per programma de verhoudingen tussen geldstromen kunnen variëren.

Get a goal

Aanbevelingen

Ambitie

- **Zoek strategisch inhoudelijke aansluiting** met de agenda's van het bedrijfsleven, universiteiten en hbo en van andere publieke partijen met belangen op het gebied van onderzoek en onderwijs. **Trek gezamenlijk op** met de Ministeries van OCW, VWS en EL&I.
- **Evalueer** met hen de ambities en onderzoeklijnen uit het sectorplan vanuit gezamenlijk kader en **herformuleer eventueel** de onderzoeksagenda's zodat deze ook aansluiten op maatschappelijke en economische thema's (society driven in plaats van science driven) zoals healthy ageing en sociale inclusie en cohesie en op de strategische agenda's van de bedrijven. Besteed naast onderzoek aandacht aan opleiding en valorisatie.

Actie: een kortetermijnactie – passend bij de urgentie – is het organiseren van een captains dinner voor het informeren, agendasetting en polsen van commitments. Daarna moet de inhoudelijke afstemming van wetenschappelijke, bedrijfs- en maatschappelijke agenda's structureel ingebed raken in de structuur en aanpak van het sectorplan.

41

Get a goal

Aanbevelingen

Ambitie

- **Ondersteun de inhoudelijke verbinding** tussen Vitaal en Presteren gezien de integrale benadering op bewegen, gezondheid en presteren van mensen en de samenhang en overlap van thema's. Dit biedt kansen voor verdere verdieping en kwaliteit van onderzoek en onderwijs. Doe dit samen met de andere stakeholders.
- **Ontwikkel** daarnaast de **aansluiting** van Vitaal en Presteren met de topsectoren Life Sciences & Health en Agro-Food en High Tech Systemen en Materialen. Bijvoorbeeld op het niveau van hun Topconsortia voor Kennis en Innovatie (TKI) of via het construct '(top-) onderzoeksschool'.
- **Verken de inhoudelijke verbinding** tussen Meedoen, Kaart en Beeld gezien de integrale benadering op participatie, ruimtelijke invulling en evenementen in de samenleving en de samenhang en overlap van thema's. Dit biedt kansen voor verdere samenhang, verdieping en kwaliteit van onderzoek en onderwijs. Doe dit samen met de andere stakeholders.
- **Verken daarnaast de verbinding en raakvlakken** tussen Kaart en Beeld buiten de sport, bijvoorbeeld Nicis, Topsectorenbeleid, Bureau voor toerisme en cultuur (NBTC).

Actie: in vervolg op het captains dinner, werken inhoudelijke coördinatiegroepen samen met stakeholders uit het maatschappelijk en economisch veld aan herpositionering van de onderzoeksagenda, waarbij ook de onderlinge verbanden tussen de thema's belicht wordt

42

Get a goal

Aanbevelingen

Ambitie

- **Maak een keuze voor** de sterkste, meest kansrijke verbindingen
- **Communiceer structureel** over de ambities en de bereikte resultaten en successen vanuit het totale sectorplan en ook vanuit de verschillende thema's. Met als doel de positie van onderzoek in de sport te versterken en funding en partnerships te realiseren en te onderhouden

Actie: ontsluit het geactualiseerde sectorplan met een publieksversie in roadmap of brochure-vorm, met als doel het sluiten van nieuwe partnerships. Zoek naar een actuele en treffende ondertitel, bijvoorbeeld: sectorplan 'Olympisch fundament – maatschappelijk rendement' en maak een communicatieplan met concrete acties voor de communicatie op korte en lange termijn met daarin onder andere website, social media, inzet ambassadeurs

43

Get a team

Aanbevelingen

Organisatie

- **Verbind de bestuurlijke publieke en private netwerken** op korte termijn met een strategische bijeenkomst zoals het captainsdinner.
- **Veranker de bredere maatschappelijke oriëntatie van het sectorplan** op lange termijn in de samenstelling van de stuurgroep. **Verbreed** die met de universiteit Utrecht die sterk is gerelateerd aan het thema 'meedoen' en betrek het bedrijfsleven en de ministeries. Dit kan rechtstreeks door groei van de stuurgroep, en/of door het aangaan van een verbintenis met de council van Olympisch Vuur.

Actie: stuurgroep uitbreiden met RvB Universiteit Utrecht, VNO-NCW en de ministeries (VWS, OCW en EL&I). Benoem een vertegenwoordiger die zowel onderdeel uitmaakt van de stuurgroep als van de council Olympisch Vuur en hiermee de verbinding borgt.

- Voer een **duidelijke regie** op sectoraal niveau en **lever toegevoegde waarde** aan de netwerken/thema's door te **faciliteren** t.a.v. expertise, netwerken en financieel. Niet op de inhoud maar op het proces waarin partijen betrokken worden en afstemmen.
- Werk met **ambassadeurs** om sportonderzoek en haar sport-prestatieve en maatschappelijk & economisch belang uit te dragen. Mogelijk is hier samen te werken met de Olympisch Vuur ambassadeurs.

44

Aanbevelingen Organisatie

Final Draft
24/01/2012

- Vorm een **gezamenlijke organisatie**. Deze krijgen de opdracht om per programmalijn een publiek-privaat onderzoeksprogramma uit te werken waar op programmaniveau de verschillende publieke en private netwerken elkaar ontmoeten. Dit kan door de vorming van **twee of meer sterke publiek-private consortia voor onderzoek, onderwijs en innovatie**, waaruit contractuele afspraken volgen tussen de netwerkpartners:
 - **Ondersteun de ontwikkeling** van een (top) netwerkorganisatie (virtueel centrum) voor de thema's Vitaal en Presteren (NeSSI). Ondersteun het leggen van verbindingen naar diverse andere stakeholders, zoals bijvoorbeeld de Topconsortia voor Kennis en Innovatie (TKI) in Agro/Food, High Tech Systemen en Materialen en Life Sciences en Health. **Realiseer aanhaken/samengaan** InnoSPortNL
 - **Ondersteun de ontwikkeling** van een (top) netwerkorganisatie (virtueel centrum) voor het thema Meedoen (al dan niet aangevuld met Kaart en/of Beeld); CSS. Steun de verbreding naar relevante stakeholders uit diverse topsectoren net als voor NeSSI
 - **Verken met private partners de haalbaarheid** en relevantie van een topnetwerk rondom de thema's Kaart en Beeld, dan wel de mogelijkheid aan te sluiten bij bestaande clusters/topsectoren (bijvoorbeeld toerisme of TKI 'energie in gebouwde omgeving' van topsectoren)
- Om een effectieve netwerkorganisatie te vormen is het van belang om naast onderzoek, onderwijs en valorisatie taken, **de basisinfrastructuur van de netwerken** (coördinatie, subsidiedesk, communicatie) **te faciliteren**.

Actie: de stuurgroep treedt op als boegbeeld van het sectorplan en partij waarmee ministerie, bedrijfsleven en universiteiten zaken kunnen doen. De stuurgroep benadert actief stakeholders voor het gesprek over vormgeving en private en publieke steun aan de beoogde onderzoeksnetwerken. Stuurgroep helpt bij de vormgeving/het structureren van de netwerkstructuur (virtuele centra) en/of aansluiting met bestaande TKI. Inhoudelijke coördinatiegroepen zijn eigenaar van het onderzoeksprogramma.

Aanbevelingen Organisatie

Final Draft
24/01/2012

De weg naar **inbedding in het topsectoren**beleid

1. Op dit moment worden de topsectoren Roadmaps afgerond met daarin de hoofdlijnen van de publiek-private onderzoeksagenda's per sector. Begin april 2012 zullen deze concreet gemaakt worden in Innovatiecontracten gesloten tussen overheid, bedrijfsleven en wetenschap.
2. Om aan te kunnen sluiten is het voor het sectorplan van belang dat in de periode tot april wordt gewerkt aan:
 - Participatie van bedrijven op de wetenschappelijke onderzoeksagenda
 - Aansluiting van deze agenda op thema's uit de roadmaps van de topsectoren, zoals 'Gezondheid' binnen Agro/Food, 'Health & Nutrition' binnen Life Sciences, 'Energie en Gebouwde omgeving' binnen Energie.
 - Aansluiting bij de procedures van topsectoren om onderzoeksvorstellen geagendeerd te krijgen binnen het innovatiecontract
3. Een captains dinner zoals voorgesteld kan helpen bij het ontwikkelen van de bedrijvenparticipatie en bestuurlijke afstemming tussen overheid, bedrijfsleven en wetenschap op dit onderdeel
4. Ook na april, is er ruimte om de aansluiting te vinden. Concentreer dan op de in ontwikkeling zijnde TKI's waarin publiek-privaat gefinancierd onderzoek en innovatie plaatsvinden

46

Get the money
...and then go!

Aanbevelingen Financiën

Final Draft
24/01/2012

- **Stimuleer de structurele en professionele organisatie van de processen rondom subsidies** (identificatie mogelijkheden per thema, matching, uitwerking op projectniveau, aanvragen, administratief beheer, verantwoording) binnen de netwerken en **maak daarbij gebruik van bestaande infrastructuur** waar mogelijk (TTO's, subsidiedesken et cetera). Zie subsidiescan
- **Organiseer en faciliteer een captainsdinner** ten behoeve van het ontwikkelen van de bedrijvenparticipatie en bestuurlijke afstemming tussen bestuurders uit de overheid, bedrijfsleven, sport en wetenschap
- **Leg financiële commitments vast** in de gezamenlijke afspraken tussen bestuurders uit de eerste, tweede en derde geldstromen. Door vooraf afspraken te maken met ministeries over eventuele matching is ook de eerste, tweede en derde geldstroom te sturen

Actie: stuurgroep geeft opdracht aan de inhoudelijke coördinatiegroep om voorstellen te doen voor de structurele en professionele organisatie van subsidieprocessen en het vastleggen van financiële commitments tussen bestuurders uit de diverse geldstromen. Organiseer en faciliteer een captains dinner

47

Get the money
...and then go!

Aanbevelingen Financiën

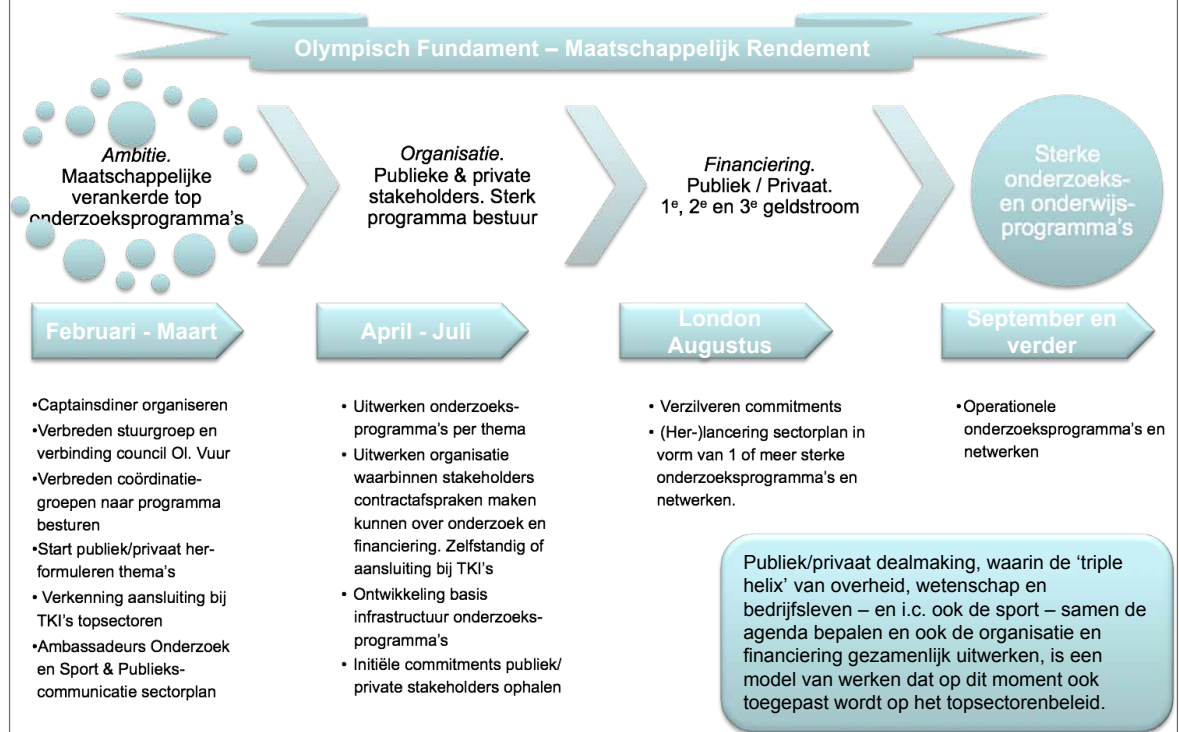
Final Draft
24/01/2012

- Zorg dat de sector en de topnetwerken gezien worden als **gesprekspartner bij de ontwikkeling subsidieprogramma's** op nationaal en Europees niveau
- **Stimuleer de ontwikkeling van significante nieuwe businesscases** bijvoorbeeld in de valorisatie agenda ten behoeve van de positionering, continuïteit en financiering (opbrengstenbron) van het sectorplan
- Door additionele inspanning en middelen in te zetten kan de **opbouw en transitie** naar een **gecoördineerde sectorale aanpak** onder leiding van de stuurgroep worden versneld. Het ligt in de rede hierover het gesprek aan te gaan met de ministeries die het initiatief genomen hebben tot deze ontwikkeling, temeer er in de beleidsbrief Sport (19/5/2011) 'Sport en Bewegen in Olympisch Perspectief', tweemaal 500k is gereserveerd voor 'Kennis als Fundament'

Actie: benader Europa – eventueel via Nether – waar project officers op dit moment werken aan de concretisering van de laatste zevende kader subsidiecalls en het achtste kaderprogramma (Horizon 2020).
Stuurgroep geeft opdracht aan de inhoudelijke coördinatiegroep om plan voor ontwikkeling nieuwe businesscases te maken. Ga in gesprek met OCW en VWS over hun bijdrage om deze sectorontwikkeling mogelijk te maken.

48

Samenvattende roadmap

Bijlagen

1. Subsidiescan
2. Stakeholder matrix
3. Memo captains dinner

Bijlage

2. Scan Topsectoren

Aansluiting Sectorplan Sportonderzoek en -onderwijs en de Topsectoren

Doel onderzoek

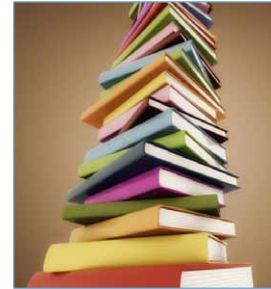
› Verbindingen in beeld brengen tussen:

- 1) Sectorplan Sportonderzoek en -onderwijs en de Topsectoren
- 2) Longlist van bedrijven maken uit de Innovatie contracten Topsectoren die werkzaam zijn op die verbindingen
- 3) Kennisinstellingen in beeld brengen die vanuit de Topsectoren de publiek private samenwerking kunnen vormgeven op die verbindingen

Methode: Literatuurstudie

- › Olympisch Plan 2028;
- › Beleidsbrief Sport;
- › Landelijke Nota Gezondheidsbeleid;
- › Kennisagenda Sport 2011-2016;
- › Sectorplan Sportonderzoek en onderwijs;
- › Olympisch goud, economisch goud;
- › Bedrijfsleven brief
- › Topsectoren en TNO
- › InnoSport.NL
- › Nationale Sport Innovatie Agenda
- › Innovatie contracten Topsectoren

Wat zijn relevante ontwikkelingen en ambities? Sport

Ontwikkeling:

- › Sportprestaties staan onder druk
- › De concurrentie van andere landen neemt toe

Ambities

- › Uitblinken in de sport -> Nederland structureel laten behoren tot de top 10 beste sportlanden ter wereld
- › Nederland als brandpunt voor talent en winnaars om te excelleren!
- › Onderzoek en onderwijs op niveau
- › Sport(innovatie) onderzoek clusteren

Wat zijn relevante ontwikkelingen? Bedrijfsleven

Ontwikkelingen:

- › Bedrijfslevenbeleid en Innovaties
 - › generiek gericht op meer ruimte voor ondernemers via minder specifieke subsidies en meer lastenverlichting en
 - › een sectorale aanpak op de topsectoren met vraagsturing vanuit bedrijfsleven en kennisinstellingen.
- › Nederland verliest internationaal positie op het gebied van onderzoek en ontwikkeling

Wat zijn relevante ambities? Bedrijfsleven

- › Ambitie:
 - › Top 5 ambitie European Innovation Scoreboard
 - › Nederland als brandpunt voor talent en winnaars om te excelleren!
 - › Nederland in top 5 kenniseconomieën
 - › R&D-inspanningen naar 2,5% BBP
 - › Topconsortia (publiek-privaat) met tenminste 40% financiering door bedrijfsleven

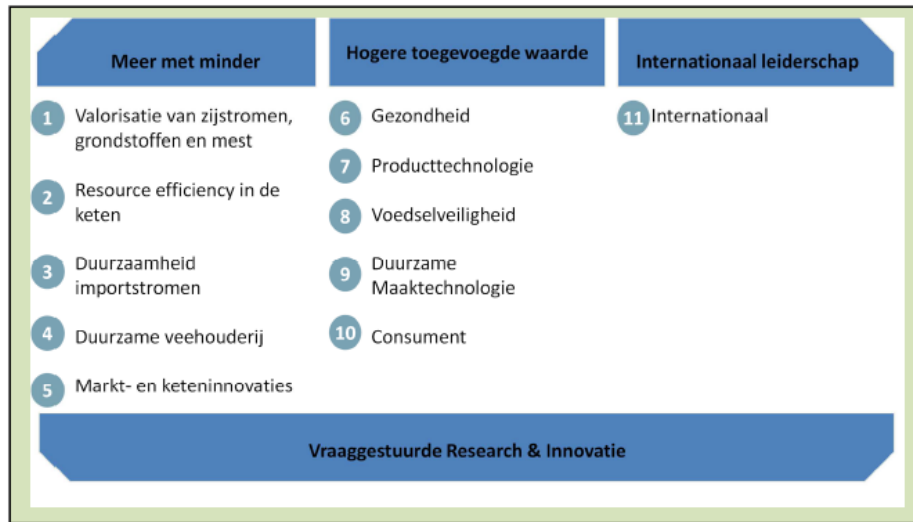
Fundament onder olympische de ambities vertaald naar 3 (Olympische) speerpunten van de Rijksoverheid

- › Excellente prestaties<- Talentvol NL
- › Vitale samenleving<- Vitaal NL & Meedoen in NL
- › Economische Impact <- NL in beeld & Kaart van NL

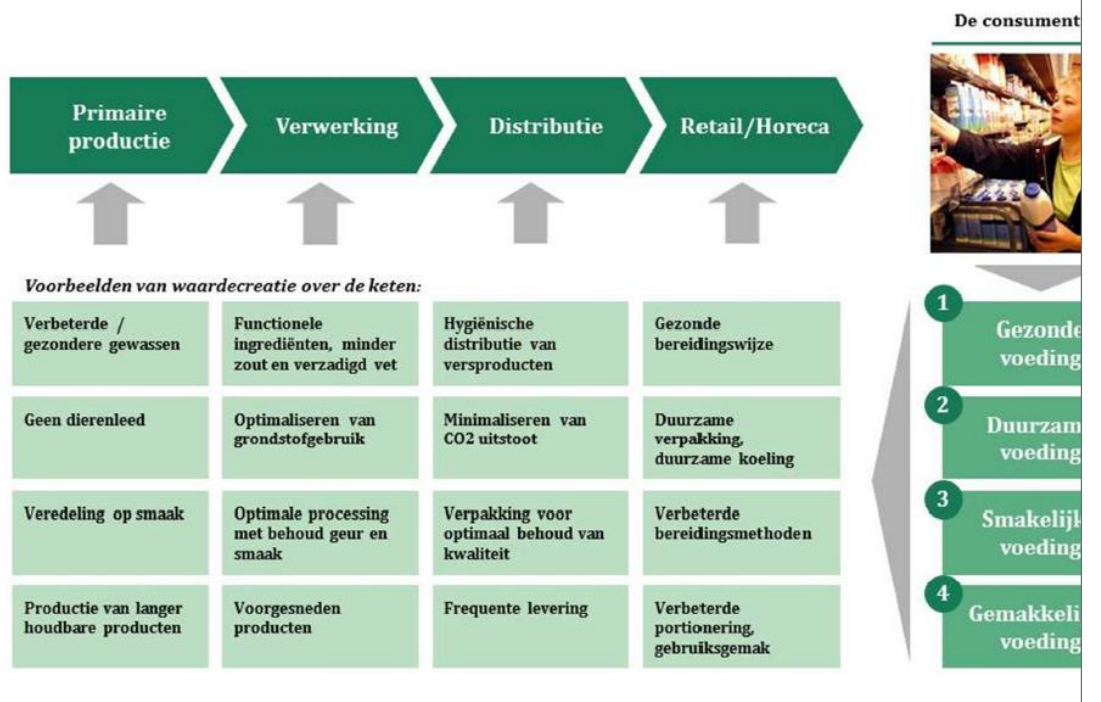

	AGRO & Food	Chemie	Creatieve Industrie	Energie	HTSM	LS&H	Logistiek	Tuinbouw en uitgangsmaterialen	Water
Excellente prestaties	x		x	x	x	x			
Vitale samenleving	x		x		x	x		x	x
Economische impact	x	x	x	x	x	x	x	x	x
TOTAAL	3	1	3	2	3	3	1	2	2

AGRO & FOOD

Behoeften van consument gedreven door vier trends, welke op de gehele keten heen geadresseerd worden

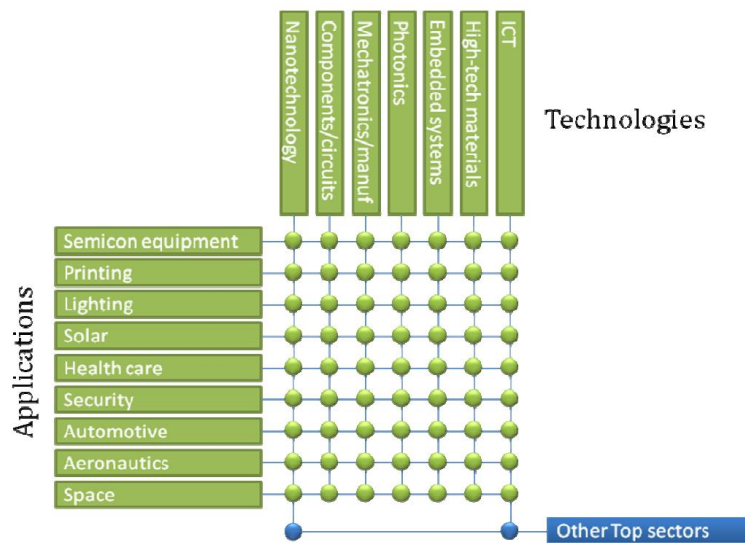

AGRO & FOOD

Excellente prestaties	Vitale samenleving	Economische impact
Sportvoeding en –drankjes (functionaliteit van eiwitten + food, cognition and behavior)	Gezonde voeding (food, cognition and behavior)	Gezonde voeding en verpakkingsmaterialen (food, cognition and behavior)

Een brede delegatie van private partijen (zowel grote industrie als MKB) ondersteunt het TKI Food, Cognition en Behavior. Partijen die hierin positief aangeven te willen participeren zijn: Heinz, Noldus BV, Artinis, TMSi, Green Dino, Essensor, FrieslandCampina, Danone, AHOLD, Siemens, PPS TIFN, en mogelijk Unilever, DSM, Philips, VION.

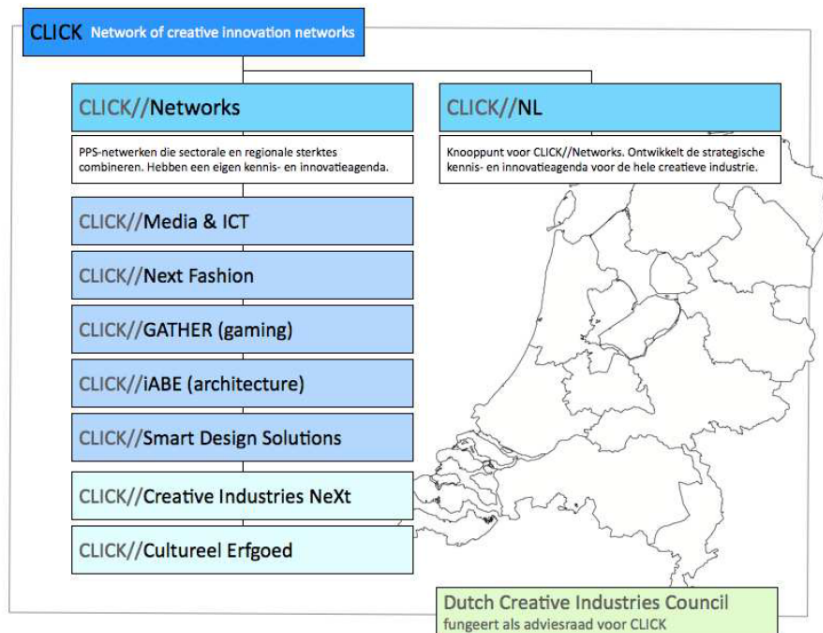
High Tech Systems & Materials

High Tech Systems & Materials

Excellente prestaties	Vitale samenleving	Economische impact
Sensoren, biomarkers (registratie- en monitoring van prestaties, weersomstandigheden)	Sensoren en meetapparatuur (ondersteuning zelfmanagement, monitoring, voorspelling)	Data-opslag en overdracht
Verlichting, verwarming van ruimtes		Duurzame bouw- en sportmaterialen (zonne-energie) Verwarming en verlichting van stadions en sportvelden (+zonne-energie)
Diagnostiek & minimaal invasieve technieken		Duurzame bouw- en sportmaterialen (zonne-energie)
Personalized medicine		Bouwmaterialen voor stadions, zwembaden en sportcomplexen
(Half)fabricaten voor sportmaterialen en kleding		Informatiesystemen voor publiek/Live-verslaglegging
Prestatie informatiesystemen		Schone & duurzame sportcomplexen Veiligheidssystemen/sensoren

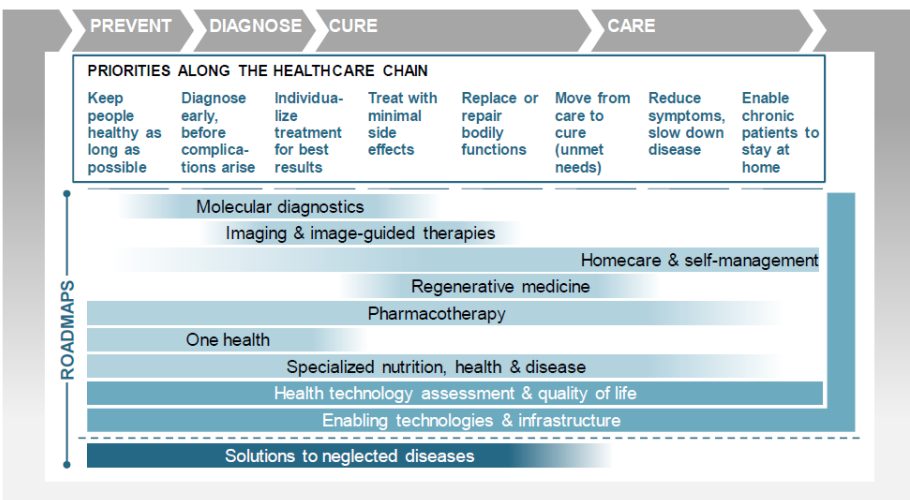
CREATIVE INDUSTRIE

CREATIVE INDUSTRIE

Excellente prestaties	Vitale samenleving	Economische impact
High tech materialen, nieuwe materialen (textiel & ICT), ventilatie in kleding/vochthuishouding (TNO) (NeXt fashion)	Empowered healthy living (Smart design solutions) Social media/ Serious Gaming	Gaming (GATHER): Instructievideo's voor personeel/vrijwilligers Veiligheidsstraining Stadsplanning, architectuur, duurzaamheid van gebouwen (BEAU) Waardetoevoeging en –ontwikkeling van creatieve industrie (NeXT) Cultuur en Cultureel erfgoed Bouw en aanleg van stadions, zwembaden en sportcomplexen (BEAU/Smart Mobility) Verbindingswegen tussen accomodaties/locaties (Smart Mobility) Verslaglegging van wedstrijden, betrokkenheid publiek etc. (Media & ICT): Entertainment-on-demand (video, games, music, sports), data-opslag, design thinking (storytelling), tv formats, smart & social media, virtual interactive worlds (interactiviteit)

LIFE SCIENCE & HEALTH

LIFE SCIENCE & HEALTH

Excellente prestaties

Regenerative medicine
 Specialized nutrition (sportvoeding & drankjes)
 Diagnostiek/Monitoring
 Herstellend vermogen (biomaterialen en bio-actieve stoffen)
 Personalized medicine/prevention
 Zelfmanagement

Vitale samenleving

Zo lang mogelijk gezond:
 (moleculair/image) Diagnostiek
 Zelfmanagement
 Beweegondersteuning
 Personalized medicine/prevention
 Bewegen en sport in de buurt (Quality of life)

CONCLUSIES Sectorplan en Topsectoren

- › De term gezondheid komt regelmatig terug in de topsectoren (agro & food, Tuinbouw, LS&H, HTSM)
- › De term Olympisch plan komt niet terug in de topsectoren
- › Vitale samenleving (bewegen, voeding, gezondheid) zit goed verankerd in de topsectoren (Argo&food, tuinbouw, LS&H, HTS&M, water, creatieve industrie)
- › Excellente prestaties heeft genoeg aanknopingspunten met de topsectoren (Agro&food, HTS&M, LS&H, creatieve industrie en energie)

CONCLUSIES

Sectorplan en Topsectoren

- › Alle topsectoren hebben economische impact en dragen bij aan het internationaal imago en exportkansen voor het bedrijfsleven
- › De economische impact vanuit het OP2028 zitten vooral in slimme oplossingen voor de ruimtelijke en infrastructurele opgaven en media.
- › De topsector Creatieve industrie en dan mn, CLICK//Smart Design Solutions en CLICK//BEAU: Built Environment, Architecture, Urbanism, bieden vooral aanknopingspunten op infrastructuur.
- › De topsector Creatieve industrie en dan mn, CLICK//Media en ICT en CLICK//Gather (Gaming) bieden vooral aanknopingspunten op media

Aanbeveling

Sectorplan en Topsectoren

- › Focus op de 4 Topsectoren met de meeste raakvlakken met het sectorplan weten: Agro&food, HTSM, LS&H en Creative Industrie
- › Gebruik de longlist van bedrijven uit die 4 Topsectoren voor invulling van publiek private samenwerking.
- › Positioneer op twee lijnen de kennisinstellingen en de bedrijven
- › Stroomlijn de financiering vanuit de overheid (VWS, EL&I) over de drie thema's
- › Bevorder een gezamenlijke programmering vanuit (NWO, ZonMw, STW, NOC*NSF) over de drie thema's gekoppeld aan een shared research programma vanuit TNO

Aanbeveling Kennisinfrastructuur Sectorplan en Topsectoren

- › Netherlands Institute for Sports Science and Innovation (NISSI)
 - › Talentvol Nederland en Vitaal Nederland
 - › VUMC, RUG, InnoSport.nl, TNO, NOC*NSF Bedrijfsleven, Gezondheidsfondsen

- › Netherlands Institute for Sports Participation, Infrastructure and Innovation (NISPII)
 - › Meedoen in Nederland, Nederland in Beeld, Kaart van Nederland
 - › Mullier, NISB, NOC*NSF, TNO, UVA, UvT, RUG, UU, RIVM, Bedrijfsleven

Aantal bedrijven dat deelneemt aan de innovatiecontracten* en tevens actief is op het gebied van sportinnovatie

Topsector	Aantal bedrijven
High Tech	28
Life Sciences	45
Creatieve Industrie	33
Agrofood	8

*bron: Innovatiecontracten Topsectoren 31-12-2011

Bedrijven in de topsector High Tech (1)

Bedrijf	Thema
Demcon	Trainingsondersteuning
Logicacmg	Delen van sportkennis
Noldus	Meet-/analyseapparatuur
Philips Healthcare	Innovatie sport ondersteunende materialen
RS TechMedic	Meet-/analyseapparatuur
FME CWM	Delen van sportkennis
NLR	Meet-/analyseapparatuur
SKF	Innovatie sportmaterialen
TATA Steel	Innovatie sportmaterialen
DevLab	Meet-/analyseapparatuur
DSM Ahead B.V.	Partner NOC*NSF, sportvoeding, sport ondersteunende materialen
DSM Chemical Technology R&D BV	Partner NOC*NSF, sportvoeding, sport ondersteunende materialen
FrieslandCampina	Sportvoeding
Philips Electronics Nederland B.V.	Innovatie sport ondersteunende materialen, sponsoring grote (top)sportevenementen
Stork Veco BV	Innovatie sportmaterialen

Bedrijven in de topsector High Tech (2)

Bedrijf	Thema
Unilever R & D	Partner NOC*NSF
TenCate	Innovatie sportmaterialen
AkzoNobel Aerospace Coatings	Innovatie sportmaterialen
Atkins	Innovatie sport ondersteunende materialen
Eurocarbon	Innovatie sportmaterialen
MOOG	Innovatie sportmaterialen
Philips Consumer Lifestyle	Innovatie sport ondersteunende materialen
Dutch Composite Solutions	Innovatie sportmaterialen
Prince Fibre Tech	Innovatie sportmaterialen
LioniX	Innovatie sportmaterialen
VSL	Meet-/analyseapparatuur
NLR	Meet-/analyseapparatuur
Airborne Composites	Innovatie sportmaterialen

Bedrijven in de topsector Life Sciences (1)

Bedrijf	Thema
Vita Care	Sportvoeding
Vital Health	Software
Vitalis Drachten	Innovatie van sport ondersteunende materialen
Duodecim	Kennis delen/samenwerken/fora
Focal Meditech	Innovatie van sport ondersteunende materialen
ForceLink BV	Innovatie van sport ondersteunende materialen
Inertia Technology BV	Ontwikkelen van meet-/analyseapparatuur sport
L.M. Meijers BV/Meijers Fit & Gezond	Innovatie van sport ondersteunende materialen
Lode BV	Innovatie van sport ondersteunende materialen
Rsscan International	Ontwikkelen van meet-/analyseapparatuur sport
Siemens Nederland	Ontwikkelen van meet-/analyseapparatuur sport
Pohjola Insurance	Innovatie van sport ondersteunende materialen
Probotics	Ontwikkelen van meet-/analyseapparatuur sport
PWC	Kennis delen/samenwerken/fora
Aritinis Medical systems BV	Ontwikkelen van meet-/analyseapparatuur sport
Minddistrict	Trainingsondersteuning
Motek Medical BV	Ontwikkelen van meet-/analyseapparatuur sport
Noldus IT BV	Ontwikkelen van meet-/analyseapparatuur sport
Philips Consumer Lifestyle	Innovatie van sport ondersteunende materialen

Bedrijven in de topsector Life Sciences (2)

Bedrijf	Thema
Philips Electronica Nederland BV	Innovatie van sport ondersteunende materialen
Philips Research	Onderzoek
PDEngineers	Innovatie van sportmaterialen
bmc advies	Partner NOC*NSF, Kennis delen
Brainlab	Onderzoek sport(blessures)
Brevidius CrossMedia Projecten BV	Multimedia
Bull SAS	Innovatie van sportmaterialen
Cap Gemini	Kennis delen/samenwerken/for a
Cruden	Trainingsondersteuning, innovatie van sportmaterialen
2M engineering	Innovatie van sportondersteunende materialen
AB SCIEX Netherlands B.V.	Ontwikkelen van meet-/analyseapparatuur
Abbott	Sportvoeding
Development Laboratories UA	Innovatie van sportondersteunende materialen

Bedrijven in de topsector Life Sciences (3)

Bedrijf	Thema
DigiFit	Trainingsondersteuning
DSM Dyneema B.V.	Innovatie van sportmaterialen
DSM Food Specialties	Sportvoeding
Össur, Son en Breugel, Reyjavik (IJsland)	Innovatie van sportmaterialen
Otto Bock Benelux BV	Innovatie van sportmaterialen
Xsens Technologies BV	Ontwikkelen van meet-analyseapparatuur
ico-Matrix	Onderzoek sport(blessures)
Philips	Innovatie van sportondersteunende materialen
Cofely	Innovatie van sportondersteunende materialen
Priva	Innovatie van sportondersteunende materialen
Novay	Kennis delen/samenwerken/for a
Incubation Center Yes Delft	Innovatie van sportondersteunende materialen
Sonosite	Ontwikkelen van meet-analyseapparatuur

Bedrijven in de topsector Creatieve Industrie (1)

Bedrijf	Thema
Ten Cate	Innovatie sport ondersteunende materialen
Lectra	Innovatie sportmaterialen
Gerber	Innovatie sportmaterialen
Nederlandse Spoorwegen	partner NOC*NSF
Desso	Innovatie sport ondersteunende materialen
Edel	Innovatie sport ondersteunende materialen
Intercarpet	Innovatie sport ondersteunende materialen
C&S Valkenburg	Innovatie sportmaterialen
TomTom health and sports	Innovatie sportmaterialen
Motek	Meet-/analyseapparatuur
Noldus IT	Meet-/analyseapparatuur
ARUP	Innovatie sport ondersteunende materialen
H+N+S	Multimedia
UNStudio	Innovatie sportaccommodatie
Sanoma	Multimedia
RTL Nederland	Multimedia
SBS	Multimedia
Telegraaf Media Groep	Multimedia
UPC	Multimedia
WPG uitgevers	Multimedia
Endemol	Multimedia
IBM	Meet-/analyseapparatuur
KPN	Multimedia

Bedrijven in de topsector Creatieve Industrie (2)

Bedrijf	Thema
Google	Multimedia
Ziggo	Multimedia
Dutchview	Multimedia
Layar	Multimedia
Vidigo	Meet-/analyseapparatuur
Blue Billywig	Meet-/analyseapparatuur
Stoneroos	Multimedia
Pakhuis de Zwijger	Delen van kennis
BNO	Innovatie sportmaterialen
UN Studio	Multimedia

Bedrijven in de topsector Agrofood

Bedrijf	Thema
Noldus BV	Meet-/analyseapparatuur
Artinis	Meet-/analyseapparatuur
Danone	Sponsoring grote (top)sportevenementen
Siemens	Meet-/analyseapparatuur
PPS TIFN	Sportvoeding
Unilever	Partner NOC*NSF
DSM	Partner NOC*NSF
Philips	Innovatie sport ondersteunende materialen

Bijlage

3. Businessplan NISSI (los bijgevoegd)

Bijlage

4. Overzicht Nederlands Kennis en Innovatie Systeem Sport en Bewegen (kennisketen in de sport)

Nederlands Kennis en Innovatie Systeem Sport en Beweging □ te vertalen in de □kenniswaardeketen□ aansluitend bij Sectorplan Sport

Het is een *cyclisch proces* van vraagarticulatie, doen van onderzoek, verspreiden/uitwisselen van de onderzoeksuitkomsten en de resultaten toepassen in de praktijk, welke vervolgens weer nieuwe vragen oproept.

VISIE OP KENNISMANAGEMENT

Doelen / missie / Strategie Sport	Functies		Kennis verspreiden/uitwisselen	Kennis toepassen / benutten	Kennis evalueren
	Vraag articulatie	Uitvoeren onderzoek	Communicatie / netwerken	Valorisatie / implementatie / innovatie	
<p>Doelen / Missie tbv. Sport voortkomend uit:</p> <ul style="list-style-type: none"> Sportagenda 2016 (sport) SBB 2016 (overheid) VSK 2016 (overheid) Topsectoren (wetenschap + bedrijfsleven) <p>Gezamenlijke doelen gericht op:</p> <ol style="list-style-type: none"> Presteren / Talentvol Nederland Gezondheid / Vitaal Nederland Sportparticipatie / Meedoen in NL Ruimte - accommodaties / Kaart van NL Economie – evenementen – media / Nederland in Beeld <p>Strategie</p> <ul style="list-style-type: none"> Uitkomsten Sectorplan Sport <ol style="list-style-type: none"> Vraagarticulatie versterken Onderzoeksomvang vergroten, mn tweede geldstroom Clusteren / regie / coördineren noodzaak Toepassen / gebruik kennis versterken Inzetten van monitoren op belangrijkste beleids-, prestatie en welzijnsgegevens 	<p>Kennisagenda</p> <p>a. Opstellen van gezamenlijke onderzoeksagenda</p> <p>Met name op thema's:</p> <ul style="list-style-type: none"> Presteren Vitaal Meedoen Kaart Beeld <p><i>Belangrijk:</i> de sportpraktijk moet inzicht hebben in haar eigen onderzoeksvragen en van hieruit in discussie treden met wetenschap en bedrijfsleven.</p> <p>NOC*NSF heeft haar eigen onderzoeksagenda opgesteld</p> <p>Betrekken bedrijfsleven</p> <p>a. Trekker/Coördinatie van dit proces - TOPTEAM</p>	<p>Door universiteiten, hogescholen en onderzoeksorganisaties, R&D van bedrijven.</p> <p>€ Via:</p> <ul style="list-style-type: none"> 1ste geldstroom, via onderzoek aan universiteiten en hogescholen 2de geldstroom: NWO onderzoeksprogramma sport 2012-2016! 3de geldstroom: Opdrachtverstrekking door VWS, gemeenten, sportbonden e.d. <i>Nog te realiseren – betrekken bedrijfsleven?</i> <p><i>Voor pijlers Presteren, Vitaal, Meedoen eerste tranche gerealiseerd. Systematiseren!</i></p> <p><i>Nog te realiseren voor pijlers Kaart en Beeld – over in gesprek. Eerste verkenningen gereed.</i></p> <p>b. Stuurgroep NWO Onderzoeksprogramma Sport</p> <p>c. Landelijke coördinatie?</p>	<p>Door ontmoeten</p> <ul style="list-style-type: none"> Bijeenkomsten Congressen Debatten Workshops <p><i>Organiseert ieder voor zich. Afstemming?</i></p> <p>Door geschrift</p> <ul style="list-style-type: none"> Wetenschappelijk artikelen – verantwoording hoger onderwijs Publieksversies over onderzoek Via KENNISCENTRUM SPORT <p>Ondersteund door ICT / websites</p> <ul style="list-style-type: none"> Topsporttopics Loket/portal voor sportparticipatie vraagstukken Via KENNISCENTRUM SPORT <p>Door fysieke omgeving</p> <ul style="list-style-type: none"> Innosportlabs / Fieldlabs <p><i>(Nog in gesprek met NOC*NSF)</i></p> <p>Door accountmanagers / 'makelaars' gericht op:</p> <ul style="list-style-type: none"> (Vraag / aanbod) Innovatie / bedrijfsleven Vraag sport <p>c. Kwaliteitseisen Kenniscentrum Sport?</p>	<p>Toepassen in Sportpraktijk</p> <p>Embedded scientists (metingen, trainingssturing) ism. Topsport coach</p> <p>Embedded sportbeleid (beleid maken gebaseerd op basis van kennis / feiten)</p> <p>e. Aanwezigheid goede data-infrastructuur – proces in gang. Trekker SCP iov VWS. Coördinerende partij wordt RIVM. Protocollering procedures?</p> <p>Toepassen in Onderwijs</p> <p>Opleidingen / Onderwijsprogramma's (kwaliteit, kwantiteit, inhoud die aansluiten bij de vraag uit de praktijk en gebaseerd op wetenschappelijke kennis)</p> <p>Toepassen in Wetenschap</p> <p>Valideren van wetenschappelijk onderzoek / vraagstukken / theorieën</p> <p>Toepassen in/door Bedrijfsleven</p> <p>Producten naar de markt brengen / bedrijvigheid</p> <p>d. Toepassen van kennis is individuele verantwoordelijkheid organisaties zelf. Ondersteuning door KENNISCENTRUM SPORT</p>	<p>Sportpraktijk</p> <ul style="list-style-type: none"> Levert de (nieuwe) kennis de sportpraktijk betere prestaties / voorsprong / medailles? Draagt het gekozen beleid bij aan verhogen sportparticipatie? Worden gestelde (maatschappelijke) doelen in de (top) sport behaald? <p>Onderwijs</p> <p>Sluiten de opleidingen aan bij de (vraag uit de) arbeidsmarkt?</p> <p>Wetenschap</p> <p>Kunnen de onderzoeksresultaten bevestigd worden? Moeten modellen aangepast?</p> <p>Bedrijfsleven</p> <p>Is het product levensvatbaar/ verkoopt het product? Levert het winst op? Is het vernieuwend?</p>

Bijlage

5. Kennis- en innovatie agenda Sport

Thematische input voor de kennis- en innovatieagenda

Thema 'Presteren'

Het leidende principe voor het voorgestelde onderzoekprogramma binnen het hoofdthema *Presteren/Talentvol Nederland* is optimalisatie van (top)sportprestaties, mede ingegeven e31(meer) Olympische medailles willen winnen, dan kan de onderzoekagenda aan die ambitie bijdragen door zich te richten op die onderdelen en onderzoekthema's, die leiden tot optimaal presterende individuen en teams. *Individuele en teamoptimalisatie* is daarom het overkoepelende thema c.q. oogmerk van het programma.

Individuele optimalisatie: onderzoek en innovatie hebben tot doel (aspirant)topsporters optimaal te laten presteren en hun individuele ontwikkeling van jong talent tot topsporter te optimaliseren, o.a. door een zo goed mogelijke invulling en begeleiding van leer- en trainingstrajecten en de individuele afstemming en optimalisatie van het benodigde materiaal, gericht op het leveren van topprestaties.

Teamoptimalisatie: onderzoek en innovatie hebben tot doel sportteams optimaal te laten presteren in wedstrijden en het optimale functioneren van sportteams te bevorderen, o.a. door een zo goed mogelijke invulling en begeleiding van zowel individuele als teamgerichte leer, trainings- en onderwijstrajecten en de individuele afstemming en optimalisatie van het benodigde materiaal, gericht op het leveren van topprestaties.

Hoofdthema's van onderzoek:

- Hoe zorgvuldig geselecteerde jonge talenten zich optimaal kunnen ontwikkelen tot (aspirant)topsporters
- Hoe individuele en teamgerelateerde leer- en trainingstrajecten het beste kunnen worden ingericht om optimaal te presteren, inclusief het thema belasting en belastbaarheid
- Hoe individuen en teams zich het beste kunnen voorbereiden op wedstrijden, competities en toernooien en welke wedstrijd tactiek en –strategie en welk wedstrijd materiaal zij het beste kunnen volgen en gebruiken.

Thema 'Vitaal'

Het leidende principe voor het onderzoeksprogramma binnen het hoofdthema *Vitaal Nederland* is het verwerven en verspreiden van kennis ter stimulering van een gezonde, actieve leefstijl en het gebruik van inspanning en lichaamsbeweging ter preventie en behandeling van ziekten ('exercise = medicine'). Het voorkomen en (beter) behandelen van blessures, opgelopen door bewegen en sporten, is daar onafscheidelijk mee verbonden.

Hoofdthema's van onderzoek:

- Stimuleren sportieve/actieve leefstijl
- Preventie blessures
- Behandeling blessures
- Exercise is medicine.

Thema 'Meedoen'

Het leidende principe voor het voorgestelde onderzoekprogramma binnen het hoofdthema *Meedoend in Nederland* is het stimuleren van sportdeelname en betekenis die sport kan hebben voor maatschappij en individu.

Sportdeelname

Onderzoek heeft ten doel om bij te dragen aan het verhogen van de sportparticipatie in Nederland. Men is daarbij op zoek naar verklaringsmodellen waarom de een wel aan sport doet en de ander niet. Welke factoren spelen daarbij een belangrijke rol? Zijn er sportdeelname-modellen te formuleren?

How to co-create public value in and through sport?

Empirisch onderzoek heeft aangetoond dat in bepaalde contexten en situaties, sport een positieve invloed hebben op gezondheid, sociale cohesie en productiviteit. Op hetzelfde moment, suggereert onderzoek dat de sport ook een onderdeel is van maatschappelijke problemen zoals agressie, collectief geweld, drugsgebruik en sociale ongelijkheid. Onder welke omstandigheden, in welke context kan sport bijdragen aan maatschappelijke waarden?

Hoofdthema's van onderzoek:

- Verklarende modellen over (verschillen in) sportdeelname
- Effectiviteit van sportdeelname-beleid
- Veranderende plaats van sport in de Nederlandse (en Europese) cultuur en politiek (sporthistorisch)
- Betekenis van bewegingsonderwijs voor leven lang sporten en gezonde leefstijl
- Kwantificeren/monetariseren van de maatschappelijke betekenis van sport
- Bevorderen veilig en pedagogisch verantwoord sportklimaat

Thema 'Kaart'

Het leidende principe voor het voorgestelde onderzoekprogramma binnen het hoofdthema *Kaart van Nederland* is de invloed van de omgeving op sport- en beweeggedrag en de ontwikkeling van kennis die nodig is om te komen tot beredeneerde afwegingen ten aanzien de locatie en inrichting van een optimale sportinfrastructuur, planning en gebiedsontwikkeling.

Vanwege gemeentelijke bezuinigingen, wijzigingen in ecotaksregelingen wordt ook de sportsector nadrukkelijk gevraagd naar het zoeken van energiebesparende maatregelen en mogelijkheden sportparken en – accommodaties milieuvriendelijk te beheren.

Door het beschikbaar komen en ontwikkelen van nieuwe materialen, methodes en technologieën ontstaan er nieuwe mogelijkheden voor sportstimulering, organisatie in de sport en beheer van sportaccommodaties. Zoals bijvoorbeeld het gebruik van GPS in de openbare ruimte.

Hoofdthema's van onderzoek:

- Beweegvriendelijk omgeving
- Duurzame bouw en exploitatie van sportaccommodaties
- Uitstralingseffecten van sportaccommodaties
- Multifunctionaliteit van sportaccommodaties
- Innovatief gebruik van de openbare ruimte

Thema 'Beeld'

Het leidende principe voor het voorgestelde onderzoekprogramma binnen het hoofdthema *Nederland in Beeld* is kennis van de ontwikkeling van de 'breedtesport' en de effecten van sportevenementen in relatie tot maatschappelijke ontwikkelingen als individualisering, economische crises en de instrumentalisering en commercialisering van de sport.

In de laatste jaren is de vraag naar de rol van internet en nieuwe media in de wereld van de sport actueel geworden. Op welke manier worden nieuwe media ingezet door sportorganisaties en verandert de sportbeleving als gevolg van nieuwe media?

Hoofdthema's van onderzoek:

- Economische/financiële factoren voor sportdeelname
- Professionalisering van de sport en verschillende sportaanbieders
- Economische betekenis van sport
- Bijdrage/effecten van sportevenementen aan de samenleving
- Hospitality van Nederland met sportevenementen
- Inzet van (social) media / ICT in de wereld van sport(organisaties)
- Innovatieve samenwerkingsvormen voor promotie van (sport)evenementen bij destinationmarketing (Holland, regio, stad).

Thema 'Innovatie'

Het leidende principe voor het voorgestelde onderzoekprogramma binnen het hoofdthema *Innovatie* is voorsprong realiseren. Dat kan enerzijds door kennis te ontwikkelen en in te zetten, anderzijds door kennis toe te passen in producten en

diensten. Centraal in het werken aan voorsprong in de sport staat de optimalisatie van een specifiek individu of team ('maatwerk') en de beweging naar monitoring in de sportpraktijk ('in-situ').

Hoofdthema's van innovatie, waarbij toepassingen nu aan de orde zijn, in de vorm van 'devices' (apparaten), 'equipment' (materialen) of 'nutrition' (voedingsmiddelen):

- Adaptatie en herstel
- Voeding
- Slaap
- Motorisch leren en functioneren
- Perceptueel leren en functioneren
- Psychofysiologische training (neurofeedback)
- Teamfunctioneren (fysieke interactie, tactiek)
- Smart wearables
- Geavanceerde data-analyse ('big data')
- Aero- en hydrodynamica
- Parametrisch, licht en stijf construeren
- Gebruik van ICT voor sportstimulering